Wiieskümnes aastakäik.

Ilmub iga päew, wälja arwatud pühapäewad, suured pühad ja kroonupühad.

Kaasandena ilmuwad: 1) Piltidega kaunistatud nooresoo kuukiri „Casteleht“, 2) Terwishoiuline ja arstiteadusline ajakiri „Terwis“, 3) Pilke- ja naljasisuline kuukiri „Sädemed“, 4) Seinakalender, 5) Tähtraamat.

Toimetuse adress: „Postimehe“ toimetusele, Tartus; Wene keeli: Въ ред газ. „Постимесъ“, Юрьевъ (Дерптъ), Лифл. губ.

Toimetaja kõnetund: Rüütli uulitsas nr 9, lehe talituses, igal äripäewal kella 12—2 lõunal.

„Postimehe“ talitus ja trükikoda, kus ka muid trükitöösid toimetatakse, on Tartus Rüütli uul. nr. 9, Lehnbaum'i (end. Schramm'i) majas; telefon nr. 80.

Tellida wõib ainult iga kuu 1. päewast alates. Adressi muutmise korral tuleb 10 kop. maksta ja wana adress üles anda. — Saamata jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult siis maksuta järele, kui nende tellimine 14 päewa jooksul pärast numbri ilmumist postile on pandud. — Tarwitamata jäänud käsikirjad hoitakse ainult sellekohase soowi pääle alal. Käsikirjad, mis mitte meie alaliste kirjasaatjate poolt ei tule, jääwad hinna alla arwamata, kui nende tasunõudmine pääle ei ole kirjutatud.

Postimees

Eesti päewaleht.

Ilmub Eesti Rahwameelse Eduerakonna waimus.

Tellimisehind on päälehel ühes „Castelehe“ ja seinakalendriga:

Postiga 12 kuu pääle	5 rbl — kop.;	postita 12 kuu pääle	4 rbl. — kop.
„ 11 „ „	4 „ 65 „	„ 11 „ „	3 „ 70 „
„ 10 „ „	4 „ 30 „	„ 10 „ „	3 „ 35 „
„ 9 „ „	3 „ 85 „	„ 9 „ „	3 „ — „
„ 8 „ „	3 „ 45 „	„ 8 „ „	2 „ 70 „
„ 7 „ „	3 „ 5 „	„ 7 „ „	2 „ 35 „
„ 6 „ „	2 „ 60 „	„ 6 „ „	2 „ — „
„ 5 „ „	2 „ 20 „	„ 5 „ „	1 „ 70 „
„ 4 „ „	1 „ 80 „	„ 4 „ „	1 „ 35 „
„ 3 „ „	1 „ 35 „	„ 3 „ „	1 „ — „
„ 2 „ „	— „ 95 „	„ 2 „ „	— „ 75 „
„ 1 „ „	— „ 50 „	„ 1 „ „	— „ 40 „

Wäljamaale 3 korda nädalas saates 7 rbl., iga päew saates 10 rbl.

„Sädemete“, „Terwise“ ja „Tähtraamatu“ eest on eraldi juurde maksta: aastas 50 kop., pooles-aastas 25 kop.

Üksik nummer 3 kop.

Kuulutuste petit-rida 5 kop., lehe eesotsas 20 kop. Kella 10 e. l. ülesantud kuulutused ilmuwad weel selsamal päewal.

Cand. jur. J. Tõnissoni kõnetunnid:
1—3. nowembrini Tartus.

Rahwakoolidele nued Eestikeelsed õperaamatud:

1) Rehkenduse raamat I. ja II. anne.
2) Geogr. ja kodumaa tundmise õpet.

Ilmuwad lõh mol ijol A. Põlla'epp'a trükikojas — Wiljandis.

Silmad lahti!

I.

Saksad rändawad. Aga mitte wälja, waid — ümber. Majast majasse käiwad nad. Suur lendleht kaasas, kandidatide nimekiri kah. Mõlemad Saksa Balti erakonna poolt.

Isegi sula Eesti meeste juurde on Saksa saatjalad sisse tunginud. Muidugi on Eesti hingede püüdmiseks kadaklased liikuma pandud, kes maamehe karwa weel päris ära pole suutnud heita. Nüüd ju sakste meelest kiisk ka kala.

Lendlehes kuulutatakse kõigile walijatele, kes Saksa kandidatide hääks hääle annaksiwad, kõike hääd sellessinases maailmas ja pärast weel kah. Kõiksugu lõbusaid asju tõotatakse sääl, nagu „Balti konstitutsionell erakonna“ eeskawasgi. Sõnad ei maksa ju midagi.

Saksa kandidatide nimekirja ehiwad aga „auuwäärilikud“ nimed, nagu B. v. Grewingk, R. v. Zeddelmann, H. von Broecker, W. v. Roth ja teised nende wärki mehed — tõesti lõbus maik on Balti Saksa „konstitutsionalismusel.“ Kui seda karwa mehed Tartu linna eest wälja läheksiwad rahwa asemikka teise riigiwolikogusse walima, siis wõiksiwad küll Balti Saksa pulgajunkrud rõõmu pärast tiritammi ajada.

Tore saaks Wenemaa konstitutsion, kui Tartu linnapää taolised mehed teda sepitseda aitaksiwad.

Niisuguste nimedega tulewad nüüd kadaklased Eesti walijate ette. Weel enam: Saksa wõrgutajad tõotanud paari päewa pärast tagasi tulla ja raamatut ühes tuua, kuhu walijad oma nimed sisse kirjutaksiwad kes walmis oleksiwad Saksa kandidatisid walimistel toetama. Saksa kihutajad on „julged“ kui warblased. Auust ega häbist ei hooli nemad nähtawasti ühtigi. Wist loodawad nemad mõnda otsekohest inimest nii kaugele eksitada, et see oma nime Saksa hingede-raamatusse üles paneks. Ja siis oleks mehed mõrras: kui nimi Saksa kirjas, kuhu sa siis weel pääsed?!

Küllap Saksa asikiajajad isegi sellega rehkendawad, et mõni mees kartuse pärast sakste ees oma nime ära annab.

Need hingepüüdjad ei kohku ju libekeelse meelituse, ega ülitu heidutamise eest tagasi.

Kuid asjata on sakstel oma südameid sarnaste lootustega petta. Isegi siis, kui mõni mees kogemata ehk hirmu mõjul mõne Saksa wõlauskuja ees oma nime peaks Saksa kihutajate kätte usaldama, ei oleks Balti Saksa tagasikiskujatel ühtegi Eesti hinge weel peos. Sest seda ometi igaüks teab, et inimesed sarnase ärawõrgutatud allkirja järele ei käi, waid häält nendele annawad, kellest nemad maale ja rahwale hääd loodawad.

Muudkui meie arwame, et isegi neid wähe leidub, kes oma nime seega määrima läheksiwad, et nad teda Saksa hingede-raamatusse annaksiwad.

Kihutage wälja need kadakad ja muud käsijalad, kes Saksa asja eest ümber jookstes Eesti walijate juurde sisse tungida julgewad! Saatke häbiga tagasi need Eesti keele kandjad, kes ühes oma rahwusega ja meelsusega häbitunde on kaotanud!

Kui Saksa junkrud oma wähiparteid tahawad wõidule wiia, siis waligu selle koorma tiskujaks Saksa sabarakud, jätku aga Eesti mehed rahu'e, kellel nendega oma arwe weel diendada on!

II.

Kui Saksa jooksuorjad häbiga tagasi kihutatud, siis ärgu mehed weel rahulikult istuma jäägu, waid waadaku, et nemad oma walimise-õiguse kindlaks teeksiwad!

Sisemiste asjade minister andis seletuse, et kõik korteripidajad, kes minewatel riigiwalimistel juba walijate-nimekirjas ülewal on olnud, nüüd ilma uue ülesandmiseta nimekirja peawad wõetama. Ametikohad, kelle hooleks walijate-imekirjade kokkuseadmine, peaksiwad selle seletuse järele ise järele kuulama, kes nüüd oma walimiseõiguse kaotanud on.

Tartu linnaamet, kus B. v. Grewingki wärki mehed istumas, ei ole aga sellega mitte leppinud. Tema on teed otsinud, kuidas inimestel walimise-õiguse saamist ministri seletusest hoolimata ometi weel natuke raskendada. Kes otsib, see leiab.

Linnaamet nõuab, iga korteripidaja, kes kroonu korterimaksust waba ja esimese riigiwolikogu walimistel walijate-nimekirjas ülewal seisis, näidaku politseitunnistus ehk üürileping linnaametile ette, et tema aasta otsa iseseisew korter pidaja on olnud — kes seda tegemata jätab, seda tahab linnaamet uuest walijate-nimekirjast wälja jätta. . .

Sarnase teguwiisi wastu tõstame kaebtust. Sest mis õigusega tuleb Tartu linnaamet ministri seletuse wastu talitama?!

Kuid kaebtuse pääle ei pea mitte puhkama jäädama. Tarwis selle eest hoolitsega — et walimise õigus igal juhtumisel kindel oleks!

Sellepärast mingu **iga iseseisew korteripidaja,** kes mitte korterimaksu ei maksa, aga esimese riigiwolikogu walimistel nimekirja üles oli pandud, **ühes oma passiga ja majaraamatuga ehk majaomaniku tunnistusega oma linnajao pristawi juurde,** wõtku säält **tunnistus,** et ta aasta otsa iseseisew korteripidaja on, ja wiigu see **kella 10—2 e. l.** raekoja ülemisesse saali ülesandmiste wastuwõtja kätte!

Aeg on lühike — ainult 9. nowembrini wõetakse teadaandmisi wastu!

Kellel passi ei ole, wõtku ristimise täht, ehk muu ametlik tunnistus ühes, et nime kirjutamise poolest mitte eksitusi ei juhtuks, nagu esimestel walimistel paljudega sündis!

Kui kellegil **kindel aasta-üürileping** käepärast on, siis ei ole maja pristawi juurde minnagi, waid wiigu üürileping raekoja ülemisesse saali linnaameti asemikule kätte!

Tähtsamad päewasündmused:

Streik New-Yorkis oodata. — Kiewi ülikool määramata ajaks kinni pandud. — Surmaotsused täidesaadetud O'aus, Uues-Autsis ja Miitawis. — Krasnojarskis 3 alamwäelise kallal surmaotsus täide saadetud. — Krahw Witte jälle Wenemaal.

„Mis **iseseiswa korteri** all mõista tuleb, seda on senat seletanud: korteril olgu **ise sissekäik ehk wälimine uks;** temal ei tohi **mitte sisemist ühendust** teiste korteritega olla; korteris peab **oma köök,** ehk wähemalt **oma keedukoht** olema.

Sisemiseks ühenduseks tuleb muidugi ainult seda lugeda, kui kahe korteri wahel **lahtine uks** on. Seisab aga tehtud uks alaliselt kinni, siis ei wõi seda mitte sisemiseks ühenduseks arwata.

Oma keedu-kohaks tuleb ka **ahjusuud, kollet, kaminat, ehk pliiti** toas arwata, kuigi iseäralist köögiruumi ei ole.

Ärgu korteripidajad endid sellekohaste küsimuste juures **heidutada, ega eksitada** lasku!

Need korteripidajad, kes riigi korterimaksu ei maksa ja esimese riigiwolikogu walimistel mitte walijate nimekirja üles ei olnud wõetud, wõtku Eesti rahwameelse Eduerakonna walimise-büroost — Kildi uulitsas nr. 7 hoowi kaudu „Postimehe“ ruumides — wormular majaomaniku tunnistuse jaoks, lasku see wormular täita, majaomaniku ehk selle asemiku poolt **alla kirjutada** ja wiigu see tunnistus ühes majaraamatuga **oma linnajao pristawi kätte,** kes linnaameti jaoks tunnistuse wälja annab, et ettenäitaja **aasta otsa** iseseisew korteripidaja on.

Pristawi juurde minnes wõetagu pass, ehk muu ametlik tunnistus isiku kohta ühes, nagu eelpool juhatatud.

Kui majaomanik Saksa mees on, ehk muul põhjusel alla ei taha kirjutada, siis nõudku korteripidaja, et majahoidja ühes majaraamatuga pristawi juurde tuleks tunnistust andma, et see tõesti iseseiswat korterit peab.

Kui keegi praeguses korteris weel terwet aastat ei ole elanud, siis andku majaomaniku-tunnistuse lehel oma wiimse aasta elukorterid üles ja lasku tunnistusele kõiki wiimse aasta majaomanikka alla kirjutada.

Kui oma nõuu siisgi ei aita, siis astugu Eduerakonna walimise-bürroosse — küll sääl asi joonde aetakse!

Linnajao pristawitel on tunnistuste blanketid walmis. Nende pärast ärgu kellegil muret olgu!

Wiimaks olgu weel neile, kelle nimed minewastel walimistel walijate-nimekirjas walesti üles oliwad pandud, tungiwalt meelde tuletatud, et nemad oma nimed kirjalikult niisama üles annaksiwad, nagu ei oleks nemad nimekirjas olnudgi.

Kui kõik kaaskodanikud eelseiswate juhatuste järele saawad käinud, siis walimise-õigusest keegi kogemata ilma ei jää. Ja kui meie mehed kõik oma walimise-õiguse

Kui kuu kahaneb.

Andreews Needra jutt. Läti keelest **M. Pukits.** 52

Nad on oma lossiherrale ustawad olnud, nad ei ole tema poolt mingisugust süütegu näinud ... ja selle ustawuse, selle armastuse pärast oma häätegija wastu peawad nad surema... surema seaduse ja õiguse nimel. Sellest saan ma aru, kui üteldakse: silm silma wastu, hammas hamba wastu. See on juba inimese südamesse sündinud. Aga kas need seitsekümmend langenut oliwad enne seitsekümmend teist inimest ära tapnud? Wõi oleksiwad nad omapääd olles kunagi niipalju kurja wõinud teha, kui seitsmekümne inimese elu wäärt on? Ma tahaksin terwes selles asjas mingisugust õigust wõi mingisugust mõtet näha, aga ma ei leia midagi. Hildegard, ma ei leia siin mingit põhjendawat mõtet! Terwe see õigus ja seadus näitab minu meelest nagu see sönikialaste ebajumal olewat, kellele nad oma lapsi ohwriks wiiwad. Mingu kas wõi terwe maailm hukka, kui aga seadus täidetud on!“

„Aga sulle jääb ju weel sinu pergament . . .“ wastas Hildegard, kaastundlikult tema otsa waadates. „Sulle jääb weel nende seitsmekümne asemele wahest seitsesada. Ja neile kõikidele on hoolekandjat ja awitajat tarwis. Nad on praegu nagu waesedlapsed laiali pillatud. Surnuid ei saa meie enam üles äratada. Aga nende pärast nuttes ei tohi meie elawaid ära unustada. Waatame terwe selle sündmuse pääle nõnda, nagu oleks torm Kose lossist üle käinud ja tema elanikud waremete alla matnud. Ja peame nõu selle üle, kuidas lossi üles ehitada, kuidas teda uue õnnetuse wastu kindlustada.“

„Ma sõitsin nii juurte lootustega kodu . . .“ kõneles Hendrik kurwalt, „ja südames oli mul palju jõudu: tööd teha, istutada, külwata, kaswatada ja mitte millegi üle pahaseks saada, kui maaülem minu külwipõldu tallab. Uskuda, et tema ainult orase puruks wõib tallata; aga juured jääwad maa sisse ja ajawad uusi idusid. Aga tema kisub mul südame rinnast wälja ja tallab seda jalgadega . . . ta piinab minu hinge, walab terwe maailma kibeduse sinna sisse . . . kuidas wõiksin ma sääl weel rahuliku tulewikutöö pääle mõtelda? Hildegard, mina olen ka ometi ainult inimene. Isegi sõnakuulelik koer ajab wiimaks hambad halastamata inimese käe wastu irewile. Ja kannatlik hobune ajab püsti ja tormab norskades jalgadega oma piinaja selga. Ja mina peaksin rahulikult selle hirmsa inimese ülekohut kannatama! Hildegard, kelleks sa mind peaksid, kui ma ilma nurisemata oma turja tema piitsa alla painutaksin, piitsa alla, mille wastu isegi sündinud ori waln käes oma käe üles tõstaks!

Hildegard ei wastanud mitte kohe.

„Sina seisad nagu teelahkmel . . . kas pole nii?“ küsis ta natukese aja pärast. „Siin on üks teeharu, mis sinu nurmedele wiib; sinna kutsuwad sind need, kes tulewaste aegade wilja eest hoolt tahaksiwad kanda. Ja teine teeharu wiib nuhtlusewäljale ja sõtta; sinna kutsub sind mõrtsuka läbi walatud weri, mis kättemaksmise järele kisendab. Ja sa tahad kõige päält ülekohtu wastu sõtta minna ja oma lipule kirjutada „hammas hamba wastu“. Ja siis, kui waenlane wõidetud, pistad sa oma werise mõõga tuppe ja sammud oma nurmele. Kas mõtled sa nõnda?“

„Jah, nõnda ma mõtlen!“ hüüdis Hendrik särawail silmil, „enne tarwis iga side katki raiuda, mis mind wägisi mu nurmelt eemale kisub. Kes käe adra külge paneb ja tagasi waatab, see ei ole mitte minu wäärilinе . . . nõnda ütles kord Tema. Hildegard, ma pean kõige päält niglduse iseenese wastu tagasi saama, uju minu inimsuse ja minu inimliste õiguste sisse! Ma pean jagamata südamega, puhaste kätega, julge ja uhke waatega wao-otsale astuda wõima...“

„Enne mõõk, siis külwimatt . . .“ kõneles Hildegard mõttes olles ebasi, „aga kui sa nüüd ise mõõga läbi langeksid, enne kui sa oma wastase ära wõita suudaksid — kes siis sinu külwimatiga põllule peab minema “

Hendrik laskis pää longu.

„Minu meelest on, Hildegard, nagu ei oleks sinu wõrdlus mitte üsna õige . . .“ ütles ta siis. „Ma seisan teelahkmel, see on tõsi. Aga mõlemad teed wiiwad awaratele nurmedele. Ühele nurmele wõin ma oma töö, oma teadmise ja oma armastuse teri külwata. Ja sääl tärkab — kui see Jumala tahtmine on — töö, teadmine ja armastus meie waesa rahwa keskel üles. Aga teisele nurmele külwan ma wast oma wer . . . igatahes panen ma sääl oma elu uue õiguse pandiks. Ja kas ma langen, ehk wõidan . . . aga sääl hakkab punase lillena see teadmine õitsema, et töö ja tööwili terwet meie elu ei wõi täita, et meil weel teisi warandusi on, mis kallimad on kui meie elu. Ja kui minu werest uus õigusepuu üles kaswaks — kas ma siis silmaasjata oleksin surnud? Ka mõõk käes hoides wõib wiljakandjat . . . istutada . . . Ja mitte ainult nälg leiwa järele ei ole maailmas olemas. Inimene tunneb ka parema õiguse järele nälga. Miks ei peaks ma mitte selle wastu sõtta minema, kes inimestele seda paremat õigust ei anna?“

„Aga kui sa nüüd mõõga ja külwimati wahel walima peaksid?“ küsis Hildegard, „kumbast ootad sa rohkem õnnistust, kas tööst inimeste hääks, wõi sõjast inimeste eest?“

„Aga siin ei wõi ometi walimisest juttugi olla,“ hüüdis Hendrik erutatult, „siin tuleb küsida, kuidas ma üleüldse weel tööd teha wõin! Ma pean kõige päält ometi enese rinnalt selle hnupainaja, selle häbi, selle wihatundmise maha raputama! Ma pean kõigepäält inimeseks saama, pean hingata wõima, enne kui ma muu töö pääle wõin mõtelda! Hildegard, teie naesterahwad ei aima wist seda mitte, et mees enam elada ei wõi, kui ta iseennast wihkama hakkab. Ja tema wihkab ennast, kui ta raskust ja wahandust kartes oma kätt kõige suurema ja kõige kõrgema järele mitte wälja ei siruta, ükskõik, kas see töö ehk lõbu, kohusetäitmine ehk ohwer oleks. Aga kõrgemat eesmärki ei wõi mehel ollagi, kui see, mille eest tema oma elu pandiks panema peab. Mis labidaga kaewetaw ja kirwega raiutaw on, seda kõike wõib ka ori teha. Aga mis eluga kaitsema peab, see on alati mehe uhkus ja jääb ka selleks. Ja ma tean, Hildegard: sa ei röömi seda uhkust minult mitte. Hammas hamba wastu . . . Seisku maaülem muidu kui taht kõrgel, olgu seadus temale kui taht mõjusaks kaitseks — kui ma oma elu tema elu wastu panen, siis ei tunne ma ennast mitte ülekohtuse olewat. Aga kui ma seda mitte ei teeks — kes maksaks siis nende eitsmekümne elu eest kätte? Kus seaduse õigus lõpeb, sääl algab tõetsundimise weretunnistus . . .“

„Sa küsisid ennist, mis ma siinust siis arwaksin, kui sa selle eest kättemaksmata jätaksid, mis maaülem sinule kurja on teinud . . .“ kõneles Hildegard kaugele waadates „ja siis ütlesid sa jälle, et mees oma käe kõige suurema ja kõige kõrgema järele sirutab. Nüüd wastan ma sulle, mis ma selle kohta mõtlen. Minu arwates ei ole see mitte kõige raskem, kui keegi oma elu wõitlusewäljal ära annab. Kõige raskem on — seda päewade ja aastate kaupa ära anda, wõitluses, mis terwe eluaja wältab. Aga sa eksid, kui sa arwad, et sa ainult iseenese elu, maaülema elu wastu paned. Kui see nõnda oleks, kui sul elus enam mingit muud ülesannet ei oleks, kui ainult oma wanemate ja nende ustawate sulaste surma kätte maksta, siis ei lausuks ma sõnakestgi ma ise ulataksin sulle mõõga kätte. Aga sina oled üks neist harwadest ja esimestest, kes oma wähemate wendade hääks tahab elada, kes neile rohkem jõudu ja elu tahab tuua.

(Järgneb.)

Tähtsamad toidu- ja maitseained taimeriigist.

A. Kuuik. 15

Kakao ja shokolad.

Tuntud kakao-jahu, millest nii hääd, maitsewat jooki walmistatakse saadakse puuwiljast, millel teaduses Theobroma Cacao L. nimeks on. See on wäike, ilus puu, mille kõrgus 6—15 meetrini ulatab; tema lehed on läikiwad ja tume-rohelist wärwi. Kaswab Kesk-Amerikas, Lõuna-Amerika põhjapoolses osas ja paljudes teistes soojades maades. Pääharimise kohad on aga: Kolumbia, Wenetsuela, Guyana, Põhja-Brasilia, Ekwador, Peru, siis Burbon, Jawa, Tselebes jne. Weel praegu leiame Mehikos ja Karakas'e rannamaadel teda metsikult kaswamas ja Guayaquili ümbruses täidawad terwed kakao-puu metsad mitmed penikoormaad maad enese alla. Warjulistes orgudes õitseb ta aasta otsa. Metsikult kaswaw kakao-puu annab aastas kord, haritud puu aga kaks korda walmist wilja. Kakao-puu wili on meie kurgi sarnane mari, mida pruun ehk kollane kest katab. Marja (w. pilt 8) sisu on hapuka maigu, limataolise pehme lihaga täidetud, milles hulk (25—40) ümargusi seemneid petub. Walmid marjad wõetakse puu otsast maha, lõigatakse lõhki ja wõetakse seemned wälja, mis otsekohe päikese käes kuiwatatakse, ehk jälle hunikus marja sisuga segamini kääridа lastakse ja siis wiieks päewaks maa sisse maetakse. Limasest ümbrusest puhastatud seemned kuiwatatakse päikese käes ehk tule soojuses.

Kakaole andis kuulus taimeteadlane Linne „Theobroma“ nimeks, mis „jumalate sööki“ tähendab; talle olla kakao ubadest walmistatud jook iseäranis meeldinud.

Kesk-Amerika elanikkudel olla kakao juba muistemuusist ajast tuntud olnud. Kui hispanlased kõige enne Mehikosse elama asunud, leidnud nad mää pärisrahwa juures selle puu seemnetest walmistatud joogi üleüldiselt tarwitusel. Sääl nimetati seda jooki „Chocolatl“ (Choco = kakao, latl = wesi) ja taime, mis neid seemneid andis, „Cacao quahuitl“ sellejärele on siis kakao ja shokoladi nimetused sündinud. Esimest korda jõudis kakao 1520 aastal Europasse; sellest ajast on tema sissewedu alatasa tõusnud. Kõige rohkem tarwitatakse kakaod ja shokoladi Hispanias ja Italias, ka Prantsusemaal on selle joogi tarwitamine kaunis elaw. Inglise- ja Saksamaal pole ta millasgi ja kusagil tõsiselt üleüldiseks joogiks suutnud tõusta.

Kauplustest saadaw kakaouba on abras ja murdub kergesti katki. Sisu on tumedat pruuni wärwi, wähe kibeda maitsega, mis Lõuna-Amerika kakaol hästi rohkem tundub olema. Kakaoubade joogiks walmistamine sünnib niisamasugusel teel, nagu seda kohwigi juures näeme; ubasid kõrwetatakse paraja tule pääl plekist riista sees, seni kui neile soowitaw lõhn juurde sünnib ja lastakse siis ära jahtuda. Kakaouba on siis weel pudedam, wärw heledam pruun ja ei ole enam nõnda kibeda maitsega, kui enne kõrwetamist. Pääle seda wõetakse kakaoubade juures weel mitmesuguseid toimetusi ette, enne kui neid mitmekesisel kujul kaubale saadetakse.

1) Pääle kõrwetamist pigistatakse ehk jahwatatakse kakaoad ühes kestadega kuumade waltside wahel katki, lisatakse sellele tainale tarwilisel tärklist, suhkrut ja teisi sarnaseid lisandusi juurde. Et kakaoubade kesta küljes mulla osakesed peatama on jäänud, siis on sarnane kakao wäga sagedasti liiwane.

2) Kakaoad kooritakse kestadest puhtaks, mistäbi 11% kakao raskusest kaduma läheb, ja jahwatatakse siis jahuks. Sarnaselt saadud kakao jahu on wõrdlemisi kõige puhtam.

3) Kestast wabastatud kakaoad jahwatatakse palawate waltside wahel peeneks, lisatakse neile suhkrut ja wanillet ehk ka teisi würtsisid (kaneel, nelk jne.) juurde ja wormitakse tahwliteks, mis meile shokoladi nime all tuntud on.

ära päästawad, siis on Saksa wähi-püüd wõidu kaotanud! Saksa tagurlu'el maname hinge oma walimise-sedelitega kinni, nii et ta enam õieti ho'atagi ei saa!

Kes aga nüüd oma walimise-õiguse eest ei hoolitse, see paneb enesel tee teise riigiwolikogu walimise-kastide juurde kinni ja toetab seega Saksa tagasikisku aid.

Kes õige Eesti wa'ija tahaks aga seda teha?!

Nõn'a siis kõikidele edumeelsetele walijatele Tartus:

Silmad lahti sakste kawauste ees, meeled walmis oma asju ajamas!

Walimise wõitlus läheb meie maal praegu weel huwitawa naks kui esimese riigiwolikogu walim s t l. Sest nüüd loodawad Ba'ti Sak a tagasikiskuj.d tagurlise riigiwalitsuse toetuse pääle. Näidaku kaaskodanikuo wa imiste ettewalmistuse elawuse läbi, et Eesti edumeel Saksa wähi-warg'ga walmis mõistab saada!!

Tartus, 31. okt. 1906.

Eesti Rahwameelne Eduerakond.

Poslinimaksu kõrgendusest ja talukohtade ärakinnitamisest.

Nagu juba waremalt teatanud oleme, walmistatakse ülemalpool seaduseprojekti suurema poslinimaksu wõtmiseks waranduste päält, mis tasumata teel uue omaniku kätte lähewad (nagu pärimise ja kinkimise teel). Praegu kogutakse mõisa- ja wallawalitsustelt teateid rendikohtade suuruse ja rendimaksu suuruse kohta, et hinnatabelit Liiwi kubermangus selles asjas muuta (Poslina seaduse 1903 a. wäljaande § 23 lisa). Teated lähewad kui arwustiku materjal okladmaksude departemangu tema ringkirja järele 22. sept. s. a. nr. 9644.

Mitte üksnes sellepärast, et poslinimaks suuremaks wõib minna, waid palju enam sellepärast, et kohtade ärakinnitamisel uue omaniku kohta mitmekülgne tähtsus ja kinnitamata-olemine mõnikord suurt kahju wõib tuua, juhname meie nendele nõuu wiibimata kohtasid kreposti jaoskonnas oma nimel ära kinnitada lasta, kellel kohad küll juba omandatud on pärimise akti järele wallakohtus ehk kinkimise lepingu järele notariuse juures, kes aga siiaajani koha ärakinnitamisega kreposti jaoskonnas ükskõik mis põhjusel wiiwitanud on.

Küllalt on ka neid talukohtasid, kus omanik surnud ja pärijad, enamasti lesk ja lapsed, kohapidamisele astunud ilma pärimise õigustes kinnitamiseta. Niisugused andku päranduse õigustes kinnitamise ehk testamendi kinnitamise palwe wiibimata wallakohtusse sisse, kes kinnitamise asja 1 kuu aja jooksul ära otsustab, kui pärijad ja nende elukoht teadupärast on.

Kui wallakohus pärijad päranduse õigustes ära kinnitanud ja edasikaebamise aeg mööda läinud, wõiwad pärijad wallakohtust otsuse ärakirja (mõnel juhtumisel kolmes eksemplaris) wälja wõtta ühes päälekirjutusega, et otsus seadusejõuliseks on saanud. Ärakirjale tuleb ka wenekeelne tõlge juurde teha lasta, ja sellega wõiwad pärijad kreposti jaoskonnas maakoha enese nime pääle ära kinnitada lasta, mille juures kulu üsna wäike on. Enamasti pärlwad pärandusejätja lesk ehk lapsed maakoha, ja praegu maksma seaduse järele ei tule nendel päranduse poslini mitte sugugi maksta, sest seaduse järele 10. apr. 1895 a. wabastatakse poslinimaksust maal, s. o. maakondades (mitte linnades) olewad maad, mis päranduse teel, testamendi teel, kinkimise teel ehk muul tasumata teel edasi lähewad ühe abikaasa käest teise kätte, sugulaste kätte otsekohesel alanewal joonel (s. o. laste kätte) ehk ülenewal joonel (s. o. wanemate kätte), kasulaste kätte, ja laste abikaasade kätte.

Päranduse õigustes kinnitamise juures maakoha pääle oleks soowitaw ühteainust pärijat ära kinnitada lasta, kui pärijad nii lepiwad, et üks pärija koha pärib. Seda wõib nii teha, et kohapärija kaaspärijatele nende osade suuruses wekslid annab ja need siis ennast pärandusest lahtiütlewad, millega kohapärija üksikuks pärijaks jääb. Saawad aga mitu pärijat päranduse õigustes ära kinnitatud, siis tuleb pärast kinnitamist weel päranduse jagamist ära toimetada, mis mõnikord ja mõnes kohas mitmesuguste raskustega ja kuludega ühendatud on, millest pikemalt rääkida siin mahti ei ole.

Ühte ilmaaegu kulutegemist ei wõi aga nimetamata jätta. See on kuulutamine kubermangu ajalehes, mida mitmed wallakohtud üsna ilmaaegu siis toimetawad, kui kõik pärijad teadupärast ja nende elukoht ka teada on. See asi peaks ometi küllalt selge olema:

Wallakohtu sead. § 222 järele tuleb kubermangu ajalehes pärijate ettekutsumist awaliku kuulutuse läbi üksnes sel juhtumisel toimetada, „kui pärijad mitte teadu pärast ei ole, ehk kui nende elukoht teadmata on".

Kohtukirjutaja **A. Ressaar.**

See oli kewade

See oli kewade, Eesti rahwa ärkamise kewade, kui F. R. Kreutzwald oma „Kalewipoja" ilmutas, J. W. Jannsen oma ajalehega Eesti suitsutuba walgustas ja Koidula oma waimustatud isamaalaulud laulis. Et kewade tulnud, märgati kõigepäält wanas wahwas Sakalas. Teiste eel julges siin talupoeg oma koda hakata ehitama, kodukohakest enesele pärisomanduseks lunastada, millele talurahwaseadus aastal 1849 ja 1860 wõimaluse andis. Kuid sellele kojale oli ka õiget walgust waja. Mõte ärkas, eestlastele kõrgemat Eesti kooli asutada.

Selle esimesed rajajooned märgitakse Tarwastu köstrimajas, 29. okt. 1862. ära, kuhu noor köster ja kihelkonnakooliõpetaja Hans Wühner, kes a. 1858 siin ametisse astunud, Holstre Pulleritsa koolmeistri Jaan Adamsoni, Aidu koolmeistri Mats Warrese ja Moosi taluperemehe Jaan Wühneri oma poole kokku oli kutsunud, tähtsa asja üle nõuu pidama. Nimelt esimene, Hans Wühner, kes Paistu kihelkonnas, Aidu wallas, Wanakubja talus peremehe pojana sündinud ja Wiljandi endises kreiskoolis, kus ka pärastine Läti isamaalane Besbardis õpetajaks olnud, tubli hariduse saanud, pani nüüd oma noore-ea waimustuse, oma terwe jõuu selle kõige pandiks, et uut mõtet teoks teha. Asi ei meeldinud mõnelegi, kelle käes seekord wägi ja wõimus oli. Plaanitud kooli soowiti ühelt poolt Saksa, taheti teiselt poolt Wene kooliks teha. Aleksandri koolist saagu Eesti priiuse mälestuse-sammas, saagu — Eesti kool! Selle mõtte eest seisis mehiselt noor isamaalane H. Wühner, kellega pea teised suguwennad, kõigepäält Jakob Hurt, kes Eestile warast wilja hakanud külwama, ühendusesse astusiwad.

Selle kõrwal oli noor, tööline wäsimata tegew elukutses, mis kõigepäält tema kätte usutud. Tarwastu kihelkonnakool, kelle õpetajaks H. Wühner enam kui 30 aastat oli, sai hariduse-paigaks, millel meie kodumaa oos oma suur tähtsus. Ka muidu äratas, waimustas, walgustas noor tegelane, kes ühtlasi ka weel wallakirjutajaks oli, meie rahwast, et ta ärkaks, mis palju kui ta ial jõudis. Tema asutas selle kihelkonna laulukoori, laenuraamatukogu, soowitas nimelt talukohtade omandamist.

Ja kui siis Eesti ärkas, ärganud Eesti enam orjakari ei tahtnud olla, eestlased omale uusi õigusi nõudsiwad, kodu-õuest kaugemale waatasiwad, oma soowid juba keisrilinnagi saatsiwad, Eesti kodusse kindlust paludes — seaduse teel — sel suurel ärkamiseajal ei olnud H. Wühner üksi külmaks päältwaatajaks. Seda pandi jällegi pahaks. Kallist meest kahtlustati: ta olla kihutaja!

Kuid mees, kes raudne töötegija oli, kes seadust ja korda auustas enam kui keegi muu, ei olnud muud olnud, kui äratajа, äratajа tööle, hääle ja hariduse nõudmisele. Ei kohutanud teda siis ka karistused, mille alla wennad Peetersonid langenud, ei ülekuulamised ja kasakate külaskäigud, millega tähtsat tegelast ennast auustati. Auus ja õiglane mees jäi ustawaks oma kohusele, ustawaks oma rahwale. Aleksandri koolipääkomitees, Eesti Kirjameeste Seltsi asutajate hulgas leiame teda jällegi esimeses reas.

Siis tuli sügis. Lilled närtsisiwad, lehed langesiwad Eesti isamaa wainul. H. Wühner astus, nagu teisedgi selle aja tegelased, awalikust elust tagasi. Ta oli nüüd üksi hoolas põllumees, juhatas Keeri mõisa maa-asjandust, mille ta a. 1878 Nõo kihelkonnas enesele omandanud. Kuue aasta eest wõttis ta siin weel Nõo kiriku eestseisja ameti oma pääle, mida ta jällegi wäsimata hoolega, otse eeskujulise ustawusega on pidanud. Ainult ükskord astus ta siis weel pääle selle awalikult wälja. See sündis mitmepoolse palwe pääle, et J. W. Jannseni päranduſt, Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi, päästa, et ta surma ei suiguks, kui ta selle juhatuse lühikeseks ajaks oma kätte wõttis, et siis tööd nooremate jõudude kätte edasi anda. Sest saadik on kallis mees üksi oma kodule ja kodukihelkonnale elanud waiksuses, kui üks wiimastest tunnistajatest paremast ajast.

H. Wühner pühitseb 1. nowembril oma 70. sünndimisepäewa, waiksel wiisil oma perekonna keskel. Sest auupäewast ei taha meie waikides mööda minna. Selleks saadame meie auustatud jubilarile oma südamlikuma õnnesoowi. Meie ütleme talle oma suuremat tänu kõige selle eest, milleks ta meile ja meie rahwale oma elu ja elu-tööga olnud. Meie terwitame teda kui Eesti rahwa ärkamise waimustatud kaasaitajat, kui wäsimata wõitlejat selle kasuks, et Eesti kodule saaks — enam walgust! Meie soowime, antagu mehele, kes hõbejuukseid auuga kannab, seda weel oma silmaga näha, et wili kaunisti walmiks, mida ta ise aitas külwata siis, kui kewade oli. M. L.

Politika ringwaatus ja sõnumid wäljamaalt.

31. oktobril.

Norra kunstnik Fritz Thaulow †.

Kuulus Norra kunstnik Fritz Thaulow on Hollandis ära surnud. Ta õppis Christianias ja Düsseldorfis, rändas siis terwe Europa risti rästi läbi ja asus wiimati Parisi elama. Sääl on ta siis ka nõnda kaua töötanud, et wiimaks enam ütelda ei wõi, kas teda Norra wõi Prantsuse kunstnikkude sekka tuleb arwata. Wähemalt on tema töödes ikka seda peenet kooli, seda osawust ja põhjalikku töö lõpetamist näha, mis iseäranis Prantsuse kunstnikkude omaduseks on. Iseäranis häämeelega maalis ta woolawat wett, milles temale naljalt keegi järele ei saa. Seda woolawat wett on ta igalpool otsinud, Italias, Prantsusemaal, Hollandi kanalides ja Norra poolkülmanud jõgedes ja tema piltisid kui piltide kopiaid ja pildirükkisid, milles see aine kujutust leiab, on sagedasti näha.

Prantsuse pärlamendis

pidas hariduseminister Briand kõne, milles ta walitsuse seisukohta riigi ja kiriku lahutamise asjus kaitses. Kõne sisaldas enamwähem tuttawaid kiriku- ja riigi lahutamise põhjusi. Walitsus ei tahtwat usu wastu sõda pidada, ta tahtwat ainult, et kõikidel kodanikkudel ühesugused õigused on, usuasjus kui ka teistes õigustes. Walitsus teadwat küll, et paawsti ringkiri, mis ususeltsisid ära keelab, olemas on, kuid paawst on kiriku- ja riigi lahutamise-seaduse loomise järele Prantsuse walitsuse silmis ainult weel eraisik, kelle sõnu Prantsuse walitsus tähele ei tarwita panna. — Tähtis oli kõnes, et kirikud kuni 1907 aasta lõpuni weel awatuks wõiwad jääda, siis aga wõib walitsus neid kinni panna, kui nad senini weel ususeltside kätte ei ole läinud. Walitsus tahtwat katoliklastele seeläbi, et ta kirikuid mitte kohe kinni ei pane, mõtlemiseaega anda.

Parlament otsustab 376 häälega 98 hääle wastu Briandi kõnet kogudustele saata.

Parlamendi mereasjanduse komisjon otsustas pea ühel häälel kuue soomuslaewa ehitamist; tööd tahetakse juba käesolewal aastal alata, nõnda et Clemenceau sõnad, mis ta riigi sõjawäelise tugewuse tõstmisest ütles, tegelikku tõendust leiawad.

Hiina keskwalitsuse muutmine.

Hiinas awaldati keiserlik käsk, mis keskwalitsuse muutmist sisaldab. Seda keskwalitsuse muutmist oodati juba ammu ja kui ta ka kõiki soowisid ei täida, on ta siisgi samm uuenduste poole. Ministeriumid jääwad küll endisteks, kuid juurde tuleb weel mereministerium. Tööministerium ja kaubanduse ministerium liidetakse ühte ja asutatakse uus ametikoht, kelle kohuseks on, telegrafi, postitalitust, raudteesid ja laewasõitu kontrolleerida. Politsei-juhatus läheb sisemiste asjade ministeriumi kätte. Kõik wäiksemad ministeriumid — muud nime nende jaoks ei leia — sulatatakse ühte wõi seaditakse mõne teise suure ministeriumi alla.

Neid wäikseid ministeriumisi oli seni mitu, nõnda et nende ärakaotamine suuremate ministeriumite sisse samm edasi on. Tähtis on ka keiserlikus käsukirjas, et wahe mandshude ja hiinlaste wahel ära kaotatakse. Seni oliwad kõik tähtsamad kohad mandshude käes, mis palju nurinat tekitas.

Ühes selle käsukirjaga ilmus weel teine käsukiri, mis kubermangudesse puutub. Käsukirjas üteldakse, et rahwaharidus liiga madalal järjel on, ja et rahwas sellepärast weel riigi walimistest osa ei wõi wõtta. Asekuningatele ja kuberneridele antakse käsk, rahwahariduse tõstmiseks sammusid teha ja selle üle aruandeid sisse anda. Niisama kirjutatakse neile ette, selle üle walwata, et linna kui ka maa kohtunikud ennast mitte rahwast ei eraldaks, rahwa tarwituste pääle waataks ja mitte rahanurumiste läbi rahwast ei kurnaks.

Wene riigist.

Kangemalt riigist.

31. oktobril.

Peterburist. Ülemalt poolt on käsk antud kõiki tagawarawäe lipnikka, kes praegu tegewas teenistuses on ja siiamaani weel mitte ohwitseri-eksami ära ei ole teinud ehk koolidesse astunud, kõige hiljemalt 1. detsembrist pääle tegewast teenistusest wabastada ja tagawbrawäkke arwata. Rahuajal ei pea mitte enam tagawarawäe lipnikka tegewasse teenistusesse kutsuma.

— Sisemiste asjade ministerium palus Kaukasia asewalitsejat, et Kaukasia Muhamedi usku mäeelanikka, keda rahwa-kohus oma kombete põhjal süütegude pärast karistust kandma mõistnud, mitte Kaasani ja Ufa kubermangu wälja ei saadetaks. Kardetakse, et kaukaslased säälse rahwa pääle halba mõju awaldawad.

Warsſawist. Mitmesuguste Poola erakondade poolt on riigiwolikogulikmete kandidatideks Warsſawi linnast järgmised mehed ära tähendatud: real-politika erakonna poolt A. Suligowski, Poola eduerakonna poolt Hendrik Konits, Poola riigi erakonna poolt S. Ashkenasi ja A. Peplowski, eduliste rahwameelsete poolt tuntud sotsiolog ja kirjanik Aleksander Swentohowski. Rahwusliste demokratlaste kandidadid ei ole weel teada. Krahw Tõshkewitsh ei wõta uut walimist mitte enam wastu.

Kishinewist. Bessarabia kubermang on hariduse järje poolest Wenemaa maakogu-kubermangude hulgas neljasteistkümnes. Koolide asi on sääl üsna kurb. Ainult kaks wiiendikku kõigist lastest käib koolis ja nendelegi ei suuda wilets kool kuigipalju pakkuda. Koolimajad on poolpimedad, lagunenud, niisked ja külmad. Maakogu koosolekul anti kooliasja üle aru ja peeti häid plaanisid, kuidas puudust parandada. Teiste hääde mõtete kõrwal oli koosolek keele-küsimuses wäga kitsarinnaline. Isamaalises õhinas ja wenestamise himus tehti otsuseks, et moldawanlaste koolides Wene keel õpekeeleks peab olema. Moldawanlasi on kaks miljoni. See rahwas on waimliselt kängus, sest wenestamise ike ei ole teda edeneda lasknud. Õpetus nende koolides on siiamaani wõõras, s. o. Wene keeles olnud. Peab see nüüd maakogu arusaamise järele edasi kestma, siis ei pääse moldawanlased kunagi lahedalt edenema.

Lodsist. Poola ja Leedu sotsialdemokratlased pidasiwad Lodsi linnas konwerentsi, millest ka Bundi asemikud osa wõtsiwad. Konwerents pidas aru, kuidas walimiste jaoks ühiselt tööd teha. Mõlemate erakondade poolt lubati ühiseid kandidatisid toetada. Oldi ka selle poolt, et Poola sotsialistidega walimiste-ühendusesse astuda.

Kurskist. Kohalik kohtuuurija kuulas wangis olewaid endiseid riigiwolikogu liikmeid Shaposhnikowi ja Kutomanowi Wiiburi üleskutse pärast üle. Mõlemad seletasiwad, et nemad Wiiburi üleskutsele alla on kirjutanud. Muid seletusi nad ei annud. Kohtuuurija protokollile ei kirjutanud nad mitte alla.

Soomemaalt.

Helsingist. Salgakese üliõpilaste poolt asutatud ühisus „Soome-Eesti Leping" on ootamata kombel kuulsaks saannd. Soome rootsikeelsed lehed, eesotsas „Nya Pressen" teewad niisugust kära, nagu oleks, Jumal teab, mis lahti: soomemeelsed tahtwat Rootsi keelt Soome koolidest ja ametikohtadest täiesti wälja tõrjuda, wana kultura-silda soomlaste ja germanlaste wahel ära lõhkuda jne. „Nya Pressen" räägib koguni Soome haridusele kahjulikkudest Eesti „edene-

---

4) Kakaoubadest wõetakse suurem osa nende raswast ehk wõist wälja, jahwatatakse oad siis peeneks jahuks, mis ilma õlita ehk raswata kakao nime all müügile saadetakse. Piimaga ehk weega keedetud ja suhkru juurde lisamisel annab sarnane kakao hääd jooki, mis kergem ära seedida on, kui shokolad

5) Lõpeks walmistatakse kakaost weel ühte jooki, mis õigusega kakao theeks wõiks nimetada. Kakaoubade kestad keedetakse wee sees ära, kus juures pruuni theed saab, mida iseäranis Iirimaal kõige rohkem joodakse. Ka halwemaid shokoladt sortisid wõltsitakse harilikalt nende kestade jahuga.

Pääle omaduste, mis kakaol kohwi ja theega ühesugused on, on esimene weel ühtlasi ka õige rammus toiduaine, kui teda harilikul wiisil tarwitatakse.

Kakao ubade keemialik kokkuseade on läbistiku järgmine:

	Wett %	Ilm. (munaw.) aine %	theobromin %	rasw %	tärklis %	tärklise toolised ollused %	puuwill %	mineralid ehk tuhk %
Tooreb oad toorimata	7,93	14,19	1,49	45,57	5,85	17,07	4,78	4,61
Kõrwetatud oad toor.	6,79	14,13	1,58	46,19	6,06	18,04	4,63	4,16
„ „ koorit.	5,58	14,13	1,55	50,09	8,77	13,91	3,98	3,59
Kakao jahu	4,16	13,97	1,56	53,03	9,02	12,79	3,40	3,88
„ koored.	11,19	13,61	0,76	4,21	43,19		17,16	9,88
„ jahu ilma õlita*)	5,64	20,83	1,88	28,34	15,60	17,70	5,87	5,24

*) Ilma õlita tähendab, et õli ehk raswast muist wälja wõetud on.

Tähtis ollus kakao ubades, nagu näeme, on theobromin*), walge kristalliline pulber, wähe kibeda maitsega; ta on koffeiniga ehk theiniga mõnes tükis sarnane, aga on sellest siisgi mitmeti isesugune. Theobromini keemialik kokkuseade on koffeiniga wõrreldes järgmine:

	Theobrom	Koff. ehk theinis.
Süsiniku	46,48	49,80
Wesiniku	4,20	5,08
Lämmastiku	35,86	20,83
Hapniku	1[illegible],52	16,20

Sedamööda on theobromin lämmastikurikkam, kui koffein. Nagu tähele on pandud, awaldawad pea kõik lämmastikurikkad taimede ollused meie keha pääle suurt mõju, siis usutakse sedasama ka theobrominist. Tema sarnadusest koffeiniga laseb järeldada, et ta niisama lõbustawalt, rahustawalt, nälgakustutawalt jne. meie keha pääle mõjub, nagu koffeingi.

Kakaoa tähtsam osa kogu poolest on kakaowõi ehk raswa ollus, mis teda theest ja kohwist kõige enam ära lahutab. Nagu eespool kakao oa keemialikust kokkuseadest nägime, on sääl ligi poole wõrd tema raskusest raswa olluse all. Kakao on sedamööda wäga raswane toiduaine, mille äraseedimisega sagedasti paljud nõrgemad toime ei saa. See asjaolu on põhjuseks, et kakaole pea üleüldiselt suhkrut, tärklist ja kangeid würtsisid juurde lisatakse, ehk tema seest suurem osa raswa wälja wõetakse.

Nõndasama leidub kakaos tärklist ja munawalge sarnaseid ollusi, mis kõikide paremate taimeriigist saadud toitude pääosadeks tulewad arwata. Kakaouba on sedamööda kõikide tähtsate toiduolluste poolest rikkas, mis meie paremates toiduainetes ette tulewad. Inimese toiduainete hulgast on piimal temaga kõige rohkem sarnadust. Nõnda ühendab kakao eneses kohwi ja thee jookide äritawad omadused, piima toitwa ja karastawa omadusega.

Pääle selle sünnib kakaoubades kõrwetamise ajal eetri-õli, mis kakaole tema iseloomulise lõhna annab. Ehk küll selle õli kogu kindlasti kätte ei ole saadud, on teda aga siisgi koguni wähe olemas, mis oma mõju poolest meie keha pääle arwatawasti thee ning kohwi eetri-õlidega sarnane on.

Shokoladi ja kakao wõltsimine on nende ainete kalli hinna tõttu kahjuks õige sagedane.

1) Kakaoubadest wälja wõetud wõi asemele lisatakse looma ehk ka taime raswasid, nagu lambaraswa, searaswa, kokospähkla-, mandli-, oliwiõli jne. Niisugused lisandused ei seisa aga mitte kaua, waid annawad shokoladile pea kibeda lõhna ja awaldawad ennast keetmise juures raswa mullide ehk silmade näol joogi pinnal.

2) Kakaole ehk shokoladile lisatakse juurde kõrwetatud otra, riisi, maisi jahu, kartuli tärklist, kaunawiljade jahu, dextrini, kõrwetatud tammetõrusid, kastania pähklaid, mandlid, pähklaid, kakaokesta jahu. Neid lisandusi wõib mikroskobi abil ja keemialisel teel ära tunda: kakao tärklise kehakesed on palju wähemad kui teistel kõikidel ja wärwiwad ennast jodiga lillaks (violett), kuna teised tärklise seltsid siniseks muutuwad. 1 osa kakao jahu 10 osa wee sees keedetud, ära jahutatud ja filtreerimise paberi lastud annab: wõltsimata — selge wedeliku, paberi pääle jääb pruun pera järele, mis kergesti ära kuiwab ja jookseb ruttu paberist (filtreerimise) läbi; jahu lisandustega wõltsitud aga ei jookse mitte nõnda kergesti filtrist läbi, annab segase kollaka wedeliku ja filtri pääle jääb kliistri taoline pera järele, mis raske kuiwama.

3) Liiwa, sawi jne. juurde lisandused rõgisewad hammaste all ja annawad keetes tassi põhja mudase korra. Üleliia suhkrut juurde lisatud annab ennast magusa maitse läbi tunda. Puhas kakao jätab ära põledes walge, ehk wähe hallikarwa tuha järele, kuna telliskiwituhaga, sawiga, okriga jne. solgitud kakao tuhk pruunpunane on.

Pääle selle on tähelepanemisewäärt see asjaolu, kui laialist tarwitust need eespool nimetatud neli taime terwe inimesesoo juures on leidnud ja et need seda enam Europa ja Amerika rahwastele kodusteks tarbeaineteks on saanud, kuidas nende rahwaste waimu tegewus on edenenud.

Hiina theed joowad ligi 500 miljoni inimest: Hiinamaal, Wenemaal, Inglisemaal, Hollandis, Põhja-Amerikas ja Tartarias.

Kohwi joowad ligi 100 miljoni inimest: Arabias, Tseiloni saarel, Jamaika saarel, Saksamaal ja Prantsusemaal.

Kakaod joowad ligi 50 miljoni inimest: Hispanias, Italias, Prantsusemaal ja Kesk-Amerikas.

Sigurid joowad ligi 40 miljoni inimest: Saksamaal, Belgias, Prantsusemaal ja Inglisemaal.

Paraguay theed joowad ligi 10 miljoni inimest: Perus, Paraguays, Brasilias jne.

Kohwi koorte theed joowad ligi 2 miljoni inimest: Sumatra saarel j. n. e.

*) Theobromin = $C_5 H_2 (CH_3)_2 N_4 O_2$.

Kaarma kihelkond. 2

Ta asub harilikult ahju suu all ehk toa nurgas, kust ta päris õigusega õeldud kihwtist lõhna laiali laotab. Leidub aga ka samaseid majasid, kus wahetewahel „uted" ja „pössad", inimeste elurummides ümber uidawad. Et siin puhtusest juttugi ei wõi olla, on iseenesestgi mõista. Teisest küljest jälle on aga mitmed talud: toad ja kambrid, — ka õuegi „piinlikult" puhtad. Muidugi elab siin täiesti teistsugune waim. — Sarnasid on wähe; needgi wiletsad.

Pühapäewadel ajawad nooremad ka sugu riiete-uhkust taga. Kõik peab „moodis" olema, nagu linnas, kust ju kõik moodid tuuakse. Siisgi liig toreduse pärast paljuid tõreleda ei wõi.

Kõrtsisid Kaarmal ei ole. Linna tee ääres ainult paar õllepoodi, kust ka weinisid saab. Lähem monopol asub Kuresaares. Säält siis muretsetakse „eluwett" ja pruugitakse mõnes nurgas õige rohkesti. Pühadeks walmistab iga mees kodukeedetud õlut. — Muidu ei olewat ju pühadest midagi lõbu. Siisgi on sest ajast saadik, kui kõrtsid kadusiwad, elu märksa waiksemaks jäänud. Siis kuuldus „kergu alt kõrtsist" alati tooreid „auklaulusid" ja tüsedaid sõimusõnu. Nüüd seda enam kuulda pole.

Mis n. n. külalõbudesse puutub, siis on siin käsipuukiiged ja lõõtsapillid niisama tarwitusel, nagu mitmel pool mujal. Õhtutel lüüakse küla kiige all tihti pääle lulli, lastakse „labajalga", keerutatakse teisi tantsusid ja tehtakse nalja. Ka inetut õõhulkumist — kus torbikond noorimehi ühest perest teisi neiudusid tülitamas käiwad — tuleb siin ja sääl ette. Pidud: pulmad, „joodud" (ristsed) on „koosist" wäljas: nimelt selle tõttu, et nad liiga pikaks wenitatakse. — Pulmad kestawad harilikult kolm, neli päewa. Ja kus see joomise, tantsimise ja trallitamise ots!

Karjajaak ja kodutehtud õlu mängiwad pidudel pääosa. Jah, see Saaremaa kodutehtud õlu on küll eht „põrguläke", iseäranis siis, kui humalate asemel porsaiid on pruugitud. Seda ei tahaks küll maitseda... Aga teda juuakse siisgi hää meelega, sest ta hakkab ju pähe, — ja see ollagi üks hää õlle kõigeparematest omadustest.

Juhtub sedagi, et mõni õllekeetja — et hästi „murdjat märga" saada, weidikese tubakat õllele juurde lisada. Üleüldse wõib ütelda: mida rohkem õlut-wiina, seda tublim pidu.

Rumalus on see pikkade pidude wiis küll. Asjata kulu ja terwise rikkumine. „Aga mis pulmad need on, kus inimene purju ei joo, kus wähem kui kolm-neli päewa möllatakse: need olla „kassimatused".

(Pooleli.)

Seda ja teist.

Sakslaste arw. Kodumaa Saksa lehed toowad kõik „Deutsche Erde"-sees ilmunud prof. Langhause kirjutuse „Saksus Wenemaal". Selle järele olewat Wenemaal üleüldse 1,790,489 sakslast, sellest arwust Baltimaadel 178,304. Ettetoodud arwudest järgneb, et sakslaste arw Baltimaadel wähenemas on. 1881 aastal olnud siin 185,182 sakslast, 1897 a. aga 165,627; see on, sakslaste arw on 8,8 pr. päält 6,9 pr. pääle alanenud. Selle wastu on aga eestlaste ja lätlaste arw tõusnud. 1881 aastal olnud Saksa lehe järele Baltimaadel 947,616 lätlast ja 806,598 eestlast, 1897 a. aga 1,070,295 lätlast ja 885,173 eestlast. Ainult Kuramaal olla sakslaste arw wähe tõusnud. 1897 aastal olnud sakslaste arw kodumaa linnades järgmine:

Riias 65,332, Tartus 7,020, Pärnus 2,490, Kuresaares 1,198, Walgas 1,145, Wiljandis 934, Wõrus 824, Tallinnas 10,382, Rakweres 694, Paides 389, Haapsalus 139.

Üleüldse on sakslaste arw 1897 aastal Kuramaal linnades 37,418 ja maal 13,599; Liiwimaal: linnades 80,873 ja maal 17,700; Eestimaal: linnades 11.574 ja maal 4,463 sakslast.

Saksad loodawad, et nüüd wähenemine seisma jääb, sest sakslaste seas on rahwusline waimustus tõusnud ja Saksa koolide asutamiste jne. läbi olud paranenud. Seeläbi loodawad sakslased, et paljud eestlased ja lätlased jälle „saksa lambukesteks" muutuwad, oli ju wenestamise aeg neile hirmus küll: õige wähesed muulased „muutusiwad" sakslasteks, aga paljud „taganesiwad" ära.

Sakste arw, kõik kadakasaksad ja sabarakud ühes arwatud, on Baltimaa üleüldisest rahwa arwust 6,9 protsenti, Eestimaal kõigest 3,9 protsenti ja siisgi tahawad nad et walitsus nende kätte jääks, siisgi räägiwad nad „meie" Baltimaast ja eneste eesõigustest ja tõstawad koledat kisa, nõnda et see Peterburisse ja Berlini ära kostab, kui kusagil pool rahwas enese loomulikusid õigusi taga nõuab.

mise wõimalustest", peab seda aadet mille kandjaks nimetatud ühisus tahab olla, mitte tarwiliseks ja soomlastele koguni takistawaks: soomlased unistada ainult „natsionalismusest" — mis kasu wõiks Soome kulturale eestlastele liginemine tuua! Soomemaa lehtede kaudu on imestamise ja kohkumise järg ka Rootsimaale jõudnud: germanlaste abil on Soome sugu rahwad kristliku kultura omandanud, tahawad nad nüüd ennast germani kulturalisest abist täiesti lahti ütelda, küsiwad Rootsi lehed. Selle juures tuletatakse ka eestlaste rewolutsionärilisi tegusid meelde ja seletatakse, et Soome noorel rahwameelsusel säält poolt muud midagi saada ei ole, kui ainult kahjulikka ja halbu mõtteid.

Sarnastele kahtlustustele astuwad „Helsingin Sanomat" wastu, seletades, et sarnane kartus Soome rahwuslise liikumise wastu täiesti asjata on ja asjatundmatusest tuleb, sest soomlased ei mõtlegi selle pääle ennast wanade kultura-rahwaste haridusest osasaamisest lahti ütelda, waid tahawad ainult, üksteist waimliselt toetades, oma keelt harida, oma kulturat tõsta ja oma rahwuslist iseolemist nende suurte wastu kaitsta, kelle keskele neid ajaloo käik laiali pillutanud on.

Lätimaalt.

Riiast. Riia lehtede teatel jõudwat kus Baltimaa kindral-kuberner parun Möller-Sakomelski 10. ja 15. now. wahel Riiga. Tema tegewuse piir olla kaunis piiratud. Tema pääülesandeks olla metsawendade ja rewolutsioniliste röövimiste wastu wõitlemine. Arwatakse, et ta Baltimaale kuni jaanuari-kuuni jääb, siis kaotatawat siin sõjaseadus ja kangema walwuse kord ära. Mõned Peterburi lehed teatawad, et parun Möller-Sakomelski sugugi Baltimaale ei tulewat, sest et teda Warsawi kindral-kuberneriks määratawat. Iseäranis pääle postiröövimist on need jutud kindlama kuju saanud.

— Laupäewal 28. okt. peeti Riias Baltimaa kroonumõisate rentnikkude kongress ära. Kongressist wõtsiwad umbes 90 isikut osa. Wõeti palju tähtsaid otsusi wastu, mille lõpulikuks wäljatöötamiseks ja walitsusele ettepanemiseks kuueliikmeline kommisjon waliti. Kommisjoni liikmeteks waliti: parun Stempel Windawi kreisist, Liibawi linnapää Dreyersdorf, alampolkownik Protopopow Schwardenist, Balod Martzenist, Dr. P. Sahlit Jakobshofist ja Kruming Zabelnist.

— Uued ajalehed. Walitsus tahab Baltimaal kahte ajalehte üht Eesti keeles, teist Läti keeles wälja andma hakata. Need peawad siin Wene „Selski Westniku" aset täitma.

— Politehnikumi juhatajad on jälle midagi uut üliõpilaste jaoks wälja mõtelnud. Sellest ei ole weel küll, et politehnikumi ruumidesse ühelt poolt sisse lähed ja teiselt poolt wälja tuled, nüüd ei tohi enam oma üliõplase kaartigi politehnikumi ruumidesse kaasa wõtta . . . Kaardi peab sisseminekul juures uksehoidjale ära andma — teise uksehoidja käest saad ta wälja minnes pooletunnilise ootamise järele jälle kätte. Saksa korporatsionid tahawad walitsusele usaldust awaldada ning sarnaseid teguwiisisid hääks kiita. Sedasama tahtwat ka nad teistele chargirten-konwendi liikmetele sunduslikuks teha. Riias ei ole aga chargirten-kdis, nagu Tartus, häälteenamus sakste käes, sest Saksa korporatsionisid on siin ainult kolm, kuna oppositsionis wiis on (2 Poola, 1 Wene, 1 Läti, 1 Eesti). Nii siis tuleb, et nende ettepanekud lahedasti läbi kukuwad. Saksad aga ei kannatanud seda wälja, lahkusiwad Charg.-konwendist, seletades, et seda enam ei olewat — Saksu ei ole ju sääl! . . Wiis järelejäänud korporatsioni ei taha sakste seletust uskuda ja teatawad sakste Charg. k-dist wäljaastumisest direktorile. Ühes selle wäljaastumisega on ka Saksa korporatsionid oma eluõiguse kaotanud, sest Riias annab ainult Chargirten-konwent korporatsionile asumise luba. —d—

Uue Antsi karjamõisa Scharlottenhofi loomalaut on 20. okt. öösel mahapõletatud. Sisse on jäänud 5 lehma, 44 lammast, ja 30 siga. Loomad oliwad suuremalt jaolt moonakate päralt.

Olaust. Surmaotsuse täidesaatmine. 22. okt. tungisiwad Riia tee pääl kolm meest ühe talupoja kallale ja röövisiwad tema käest raha koti 3 rubla 50 kopikuga ära. Korduikkudel läks korda röövijaid, mustlast Koslowskit ja talupoegi Arbolit ja Straussi kinni wõtta. 27. okt. mõistis karistaw wäesalk nad surma, mis ka selsamal päewal kuriteo koha pääl täide saadeti.

Miitawist. Sõjakohus. Laupäewal, 28. okt., oli Miitawi sõjakohtus talupoegade Karl Krusingi ja Jahn Lakstingi wastu tõstetud kaebtus harutamisel. Mõlemad oliwad möödaläinud aastal sõjariistus ühte eramajasse sisse tunginud ja ka ühe ametniku ära röövinud. Sellesama asja eest mõistis neid Riia sõjakohus 6 aastaks sunnitööle. Sõjawäe prokuröri edasikaebtuse pärast, kellele see nuhtlus wäike paistis olewat, andis ülem sõjakohus selle asja Miitawi sõjakohtule uuesti otsustamiseks, kes Krusingi ja Lakstingi poomise surma mõistis.

Kodumaalt.

Nõost. Kunas saame meie nõolased Nõo pooljaamas ometi kord jäädawa, kõetud ja ruumika ootetoa? Mõni aasta tagasi, oli selleks ajuti üks ühine, pooljaama kohta kaunis ruumikas toakene, aga nüüd on see jaamateenrite toaks ümber muudetud ja seega reisijatele kinni. Kes mitte wäljas jumala-ilma käes olla ei taha, see on sunnitud wäikeses, umbes 1½ sülda pikas ja süld laias, muidugi külmas koridorikeses olema, kus ka weel kaal, kirjakast ja ühe ukse sees piletimüügi lauakene on. Hää oleks neil wäsinutel ja wanakestel, kes pikka teed jala on pidanud ära käima, — ennast kuhugi seina äärde toetada, (istekohtasid sääl muidugi ei ole), — ka see on wõimata, sest nimetatud koridorikesesse käib neli ust lahti (wiies wäljaspoole), nõnda et, kui ennast kuhugi peaksid toetama, siis warsti oma seljatagust liikuma tunned.

Ühe ukse pääl, säälsamas, kus ka piletid müüdakse, seisab suurte tähtedega trükitud, et „wõõrastel sisseminek ärra kelatud on." Seesama piletituba on ka telegraf, korrapidaja kabinet wõi kantselei, mõnede isikute „ootesaal" ja weel ei tea mida. Siisgi on mõnel suuremal isikul auu wõi õnn, et ta sinna nina soojendama sisse pääseb, see on aga ka ainult „suuremate" eesõiguseks. Nõo pooljaamas on pea alati palju sõitjaid. Kas ei wõiks raudteewalitsus, kes meile pooljaama asutas, ka ooteruumi muretseda?

Wäga nurisema peab ka sõiduhinna kohta. Maksawad ju meie pooljaamas sõitjad ikka oma täisjaama hinna ja peawad selle eest weel lausa taewa all olema. Oli kord kuulda, et hinda alandatakse, aga kõik on jälle waikseks jäänud. o.

Kambjast. Kaheaastase ootamise pääle nüüd ometi „Krüüdneri tulekahju kordadel wastastikku abiandmise seltsi" põhjuskiri kinnitatult tagasi tulnud. Hans.

Wiljandist. Kuulujutt, nagu hakkaks H. Ramsing „Sõnumete" Wiljandi wäljaannet toimetama, on nagu meile teatatakse, ilma tõe-põhjata.

Wigalast. Meie köster G. Soo pühitses oma 25 aasta ameti-juubelit; terwitamas käisiwad teda kooliõpetajad ja teised sõbrad. —i

— Neil päewil awati meie kiriku ligidale apteek; see on wäga rõõmustaw; tänini pidime rohtude järele paarkümmend wersta ära Jaagupisse ehk Märjamaale sõitma. Kuulu järele kanda meie õpetaja hoolt, et siia ka tohter saaks. Tohtri puudus on meil iseäranis raske tunda —Taiwo.

— Kõminat on kuulda juba, et meilgi tahetawat kooliseltsi elule kutsuda — soowime rohket osawõtmist hääle ettewõttele. —i

Pärnust. 28. okt. tehti Nikolai uul. elektri-walgustusega katset. Pärnu linnal on mõte elektri walgustust sisse seada ja „üleüldine Elektri ühisus" näitab selle katsega oma osawõtu.

Heinastest. Kooliõpetajate wangiwõtmine. Minewal talwel wõeti siin kooliõp. Balding ja Peckaln wangi. Hiljuti lasti nad wabaks, aga nüüd on karistaw wäesalk, nagu „Muhju Laitile" kirjutatakse nad sellepärast wangi wõtnud, et wald neid uuesti kooliõpetajaks on walinud.

Narwast. 29. okt. oli Aleksandri kirikus Saroni seltsi hääks waimulik kontsert, mis hää mälestuse järele jättis. Iseäranis meeldis rahwale Aino Tamm'e laul ja hra Kärdi orelisoolo. Koorilaulude juures oleks weel mõnda soowida jäänud, aga et koor esimest korda ette astus, siis wõib seega wabandada. Sisse tuli ülepää 196 r. 5 kop. Awaldame ka siin kohal kõikidele tegelastele südamliku tänu!

Mitmed seltsi liikmed.

Tallinnas, 30. okt. Täna kell 2 algas kuberneri juhatusel Eestimaa kubermangu nõunkogu oma esimest istumist. Kuberner terwitas saadikuid ja juhtis tähelepanemist selle pääle, et sarnane nõunkogu ei ole mitte esimene Eestimaal, waid neid on ennem ka olnud. Kuna ennemalt sinna saadikud walitsuse poolt nimetati, on nüüdsesse nõunkogusse saadikud rahwa poolt walitud. Pääle selle on kuberner nõunkogusse weel eriteadlasi kutsunud. Nõunkogu algab oma tööd wiies kommisjonis. Linnade ja talurahwa saadikutest waliti: agrar kommisjoni: (Lubi, Kallipp, Reiberg, Andrejew ja Sorgus: omawalitsuse kommisjoni: Kokla, Allmann, Lender; kirikukom.: Damm, Treumann, Brasch: koolikom. Riemann, Martinson, Krusenstein ja kohtukomm. Haho, Waldek, Poska.

— Kohaliku Nikolai-gümnasiumi õpilastest kirjutatakse meile: Nikolai-gümnasiumist lahkus minewal kewadel osa Saksa soost kooliõpilasi ja läks Doomkooli. Tänawu on eestlaste käes enamus, kuigi „sakslast" leidub, kelle wanaisad liht Eesti põllumehed on olnud.

Nüüd olewat mõned sakslased wanemate nõunkogu esimehele teatanud, et see direktorile seletagu: nemad on oma lapsed gümnasiumist wälja wõtnud, sest nad kartwat, et neid — wigaseks pekstakse. Koolis olewat rahwusline wahekord õige kirju ja waesed saksad kannatada kõige rohkem selle all, iseäranis — eestlaste poolt.

Asja põhjalikumalt järele waadates, saame selgusele, kuidas lugu tõepoolest on. Minewal aastal kannatasiwad wenelased ja eestlased ühes klassis, kus sakste käes enamus oli, wäga palju. Peaaegu ühtegi päewa ei läinud ilma pilkamiste ja sõimamisteta sakste poolt mööda. Kõige rohkem saiwad maalt tulnud uued õpilased walu. Nende kallale tungiti küll sõnadega küll rusikatega. Tahes ehk tahtmata pidi see, kelle kallale tuldi, ennast kaitsma. — Kellel oleks siin õigus olnud wanemate nõunkogu esimehele kaebata?! —

Teated Tartust.

31. oktobril.

Kohalikkudele walijatele teatame, et Eduerakonna walimise büroo „Postimehe toimetuses Rüütli uul. nr. 9 (Sisseminek Gildi uul. nr. 7) igapäew hom. kella 9 kuni õhtu kella 8 lahti on, kus walimiste üle alati seletust antakse.

*

Laulab kui lõoke.

Kahju, praegu pean jäll liikuma. Ei seisatust, ei peatust kuskil. Ja ometi on igal hingel tarwituseks wahetewahelgi seisatada, enese ümber waadata, enese südame põhja silmata, olemise ja enese wahekorda kaaluda.

Kuid ei — liikuma peab...

Kus on rohkem liikumist kui helide wallas, On ju heli liikumine ise.

Ja ometi — kus oleks rohkem rahu kui helides?!

Igawene kokkukõla liikumises — see on elu. On elu mõiste.

Just sellepärast oskab inimene, kes aina wastasolude kärinas peab liikuma, sellest rahust lugu pidada, mida helide wald pakub. Mitte surmarahu seismatuses, waid ühendawat, lepitawat, kosutawat rahu.

Alles see, kes kokkukõlas otsides igaweste wastasmõjude keskel peab liikuma, saab aru, missugust mõju muusika inimese kõlblise kaswamise kohta awaldab.

See ei ole mitte kogemata nõnda. Waid helilises kokkukõla ilmutab end see suur jõud, mis terwest olemisest kujutawalt läbi käib. Puuduks kokkukõla, siis kaoks kõik, mis olemas, kujuta olekusse tagasi, kus kõik on „tühi ja paljas". Kaob kokkukõla, siis langewad üksikud osad koost.

Kokkukõla tähendab üksikute osade wahekorda, kus waewaw põnewus lepitatud on. Nagu ka hääduses ja ilus wastasmõjud kustuwad.

Kas on siis ime, kui inimene helilise kokkukõla mõju all seistes ennast nagu parenema tunneb ja wabamasse, puhtamasse õhukonda kerkib?!

See ei maksa mitte ainult kuulja, waid selsamal wõi weel suuremal mõõdul just kunstniku kohta. On ju ometi kunstniku tundlik meel helilise kokkukõla mõjule wastuwõtlikum kui keegi teine. Kunstnik ise tõuseb ja üleneb muusika pärast.

Sarnane tunne on meil ikka kui Paula Brehmi laulma kuuleme.

Wäike kuju kaswab, eluraskus annab rõõmsale enesetundele maad, nagu ärawõitwat waimustust wälatakse üle terwe hõrna kogu wälja.

See annab wõimu ka teiste üle. Inimene tunneb, et tema lauljaga kaasa elab.

Kas ei ole see mitte tõsise kunstniku tundemärk?!

Just sellepärast meie nüüd ka südamest soowiksime, et lähemal laupäewal palju, õige palju neid oleks, kes Paula Brehmi laulu mõju ise oma kohta tunda saaksiwad.

Tema laulab tõesti just kui lõoke! —n.

*

Trükitööliste ühisustest ja näitustest.

Kuni minewa aasta lõpuni, kui teatud uus wool üle maa käis, oli Tartus ainult üks trükitööliste ühisus oma kahe osakonnaga olemas, üks osakond liikmetele abiandmise tarwis haiguse, reisi jne. puhul ja teine osakond — tööwõimetute aitamise jaoks. Möödaläinud aasta lõpul kutsuti Riias Balti üleüldine trükitööliste ühisus elule, mille keskjuhatus nimetatud linnas on, osakonnad aga teistes Lääne-kubermangu linnades. Sellesse ühisusesse on, kuidas kuulub, enamisti kõik kohalikud kirjaladujad ja trükkijad abilised, pääle mõnede trükikojajuhatajate, astunud. Liikmemaks on Tartus nädala kohta 40 kop. ümber, Riias 60 kop., sest et sääl palgad, aga ka abitarwitus kõrgemad on, kui wäikestes linnades. Kohalikus osakonnas olla umbes 80 liiget, sellega siis küll rohkem kui senises wanas Tartu ühisuses, kus pääasjalikult ainult sakste trükikodade abilised liikmeteks oliwad.

Balti üleüldise ühisuse liikmed paniwad oma kassa hääks paari nädala eest pidu-õhtu „Wanemuise" ruumides toime, nõndanimetatud kohalik Saksa ühisus laupäewa õhtul 28. okt. „Bürgermuses". Üleüldise ühisuse osakonna poolt pakuti aga sedawõrd uudist, et ta pühapäewal 29. okt. Eesti käsitööliste abiandmise seltsi ruumides oma liikmete ja tuttawate jaoks wäikese trükitööde näituse toime pani, mis omalt kohalt huwitust pakkus. Näha oli iseäranis Leipzigi trükikodade ühisuse poolt saadetud trükitööde skizzed ehk eeljoonistused, mis hiljuti Keskt-Saksamaa trükitööliste laulupidu eeskawa-raamatu j. m. jaoks hinnasaamiseks walmistatud oliwad, umbes 50—60 enamisti lihtsatest joontest kokkuseatud modern-joonistust, aga küllalt maitserikkad ja meeldiwad. Pääle selle oli masinameister hra Raudsepp, kes kodumaale koosi wõtma tulnud, Berlinist kauni kogu oma trükitud ilukirjanduslisi ja aktsidenz töösid näha toonud, kuna „Postimehe" ja K. Sööti trükikojade poolt kogu suurenduseks mõned wärwitrüki proowid lisaks oli toodud.

Kuidas kuulub, oliwad Leipzigi trükikodade ühisuse tööd Riias näha olnud, kust nad Balti ühisuse keskjuhatuse poolt siia saadeti ja siit jälle kohe Tallinnasse edasi saadetakse. Kahjuks oliwad nad wäga lühikest aega — ainult pühapäewal wälja pandud, nii et neid laiem ringkond, keda asi wast ka huwitab, mitte näha ei saanud. Sest sarnane näitus ei ole mitte ainult töövalmistajatele, trükitöölistele juhatuseks, äratuseks ja maitseharimiseks, waid niisama ka trükitööde tarwitajatele.

Teatawasti on üleüldistel näitustel, mis siin ja sääl linnades toime pandakse, ka trükitöösid näha olnud. Kuid need on enamisti kohalikkudest trükikodadest wälja pandud, mis uuemast moodumaitsest mitte kõigekülgist pilti anda ei suuda. Sellepärast oleks soowida, et Balti üleüldine trükitööliste ühisus edaspidi, rändawaid trükitööde näitusi katsuks toime panna, mis ühest linnast teise käiks ja kust igast kodumaa linnast kui ka Wene- ja wäljamaalt saadetud trükitööd ja eeljoonistused jne. näha oleksiwad. Pääle rahalise kasu tooks see meie trükitöösse wististi uut hoogu ja äratust, millel püürikubermangudegi kohta oma mõju wõiks olla.

*

Tagawarawäeliste ülewaatusline kokkukutsumine.

Kõik Tartus elawad tagawarawäelised peawad oma piletid ligi wõttes ülewaatusele ilmuma: 1) 25. now. 1906, kõik tagawarawäelised, kes Tartus I. ja II. linnajaos elawad ja 2) 26. now. 1906. a. kõik tagawarawäelised, kes Tartu linnas III. linnajaos elawad.

Ülewaatusele ilmumise koht on Tallinna kasarm, Tallinna uulitsal.

*

Juhatuseks nendele, kes politikawangidega Tartu wangimajas kokku tahawad saada.

Politikawangide arw on wiimasel ajal järjesti tõusnud. Paljudel on wangimajas sugulasi ehk tuttawaid, kellega nad kokku tahaksiwad saada, aga ei tea kuidas seda korda saata. Iseäranis tuleb seda maaelanikkude kohta ütelda. Allpool selles asjas natuke juhatust.

Politikawangidega kokkusaamiseks annab luba prokuröri abi hr. Studentsow. Ta elab Uue-kastani uul. nr. 1, teise korra pääl. Kõige parem on tema juurde hommiku kella üheksa ümber ilmuda. Linnaelanikkudele annab ta harilikult ainult pühapäewaks luba wangidega kokku saada, kuna maaelanikud ka teiseks ajaks luba wõiwad saada. Prokuröri abi kirjalikku luba on tarwis sandarmiwalitsusele ette näidata Shukowskij uul. nr. 16, wastuwõtmise tund kella 11—12 (harilikult). Sandarmite ülem määrab aja, millal tarwis wangimajasse ilmuda. Lubataw kõneaeg wangidega kestab 15 minutit, wangimaja ülema, sandarmi ja wanema wangide-järelewaataja juuresolekul. Pesu ja toiduaineid wõib iga päew järelwaatajate läbi wangidele ära anda. A. P.

*

Kohalikust wangimajast wabastati 30. okt. Sangaste walla liige Rein Palwadre. Teda süüdistati koosolekutest ja uuest omawolilisest wallawalitsusest osawõtmises möödaläinud talwel. Ka hra Kurwits Sangastest, keda „mässu juhatuses" süüdistatakse, lastawat nende päewade sees 300 rublalise kautsioni pääle wälja.

*

„Wanemuise" elektri-näitemüügi korjanduste 1. aruanne.

Esimene korjanduse leht nr. 966 on tagasi tulnud ja — 50 rbl. Annetajad H. Liitja K Lilt Riiast, kumbki 25 rbl. Hakatus seega kõigeparem. Suur tänu lahketele annetajatele.

Näitemüügi toimekond.

— Wennased Jürmannid on luba saanud Tartu kreisis Jõgewa mõisa maa pääle petroleumi hoiukohta ehitada, millesse kuni 2000 puuda mahub.

— Tulekahju. 29. ja 30. okt. wahel öösi kella 3 ajal oli Riia uul. nr. 2 Amori kirjutusmaterjali- ja mänguasjede kaupluses tulekahju. Et tulekustutajad warsti sinna on jõudnud, siis on ummikes läpinew tuli warsti ära kustutatud, nii et osalt kaupa terweks on jäänud, kuna muist tule, suitsu ja wee läbi rikutud on. Kaupluse omaniku seletuse järele on tulesüütajad wargad olnud, kes õue poolt poeukse luku lahti on murdnud ja sees käinud, kuhu nad oma murderiistad, wasara, tangid, peitlid, puurid käsisaed jne. maha jätnud ja eestuksest minema läinud, kuna õue poolt kõrge müüri sees olew wäraw lukus oli. Öövahid ei olla waraste minekut ega tulekut mitte märganud. Mõnede kuulmist mööda olla kaup kaheksa, teiste teades kümnetuhanda rubla eest kinnitatud. Asi on uurimise all.

— Esimene saanisõit. Möödaläinud öösl sadas tubli kord lund ja sellepärast proowitakse täna saani sõitu, nõnda et saanijalased mööda uulitsa kiwa kolisewad. Wärske lumi muutis inimeste meeled rõõmsaks, mõnel tuleb uulitsatel kõndides koguni luuletuju pääle. Lume tõttu tuleb linnas palju „pommiwiskamisi" ette, aga — paljud möödawad ka oma pikkust kõnniteede pääl. Tallinnas tuli talw wastu 29. okt. suure tormi ja lumesajuga. Sadamas oli maru mitmes kohas kahju teinud. Niisama on ka Riias möödaläinud päewadel suur maru olnud, ja palju paatisid ja aluseid põhja matnud. Kahju suur.

Toimetusele tulnud kirjad

Auustatud „Postimehe" toimetus!

Palun Teid nõnda lahked olla ja järgmistele ridadele ruumi anda:

Kahjuks juhtusiwad minu kätte Postimehe numbrid 213—215 küll natukene hilja, kus sees Tartu Eesti põllumeeste seltsi koosolekul, 17. septembril s.-a. herra Laas seltsi tegewust Deeringi masinate müümise ja auhindade mõistmise kohta mitmel wiisil püüab laimata.

Herra Laas tükib oma kõnega seltsi eestseisust seega süüdistama, kui oleks selts asjata meest omas ladus pidanud, kes masinaid kokku on seadinud, ja sellele palka maksnud, kuid omas läbematuses on herra Laas seda koguni, kui endine Deeringi masinate agent, tähele panemata jätnud, et meie agenturi lepingus 10. punktis — selgesti on öeldud, et iga agent, olgu ta selts ehk kaupmees, on kohustatud selle eest muret kandma, et meie masinad asjatundja isiku poolt õieti ja hästi peawad ülesse seatama, sest kui masinad õieti ülesse seatakse, on see muidugi mõista põllumehe rõõm ja kasu; ning kui mina mitte ei eksi, on põllumeeste seltside pää-ülesanne, et põllumehe kasu silmas pidada ja selle hääks töötada.

Herra Laas nuriseb ja awaldab seega oma pahameelt, et mikspärast Deeringi masinatewabrik tükib põllumeeste-seltside kätte oma äri ajamist andma? — Ei taha siin mitte pikemalt waielda, kuid arwan, et see on selge wastus küll, kui ütlen, et Tartu Eesti põllumeeste selts käesolewal aastal rohkem on masinaid ära müünud kui herra Laas neid iganes oleks wõinud müüa.

Herra Laas'i ütelust, kui oleks meil Rakwere pool keegi agent pankrotti jäänud, tunnistan mina waleks, sest meie äri ei tea sellest asjast midagi ning loodan, et herra Laas seda ütelust wististi lähemas tulewikus „Wabaduse" trükiweaks tunnistab.

Et herra Laas oma üteluse järele Deeringi masinate eest, „mitte läinud aastal, waid läinud aastal aasta eest", auhinda poole saanud, siis tunnistan mina siin herra cand. Eisenschmidti ütelust tõeks, sest wäljanäituse luba pole Deeringi äri herra Laasile ialgi annud, ega pole ta ka seda meilt ialgi nõudnud, kuna agendi lubas — ehk õigem öelda, lepingus — sellest midagi pole öeldud, kas agent masinaid wäljanäitusele wiia wõib ehk mitte. Lõpuks pean herra Laas'i tähelepanemist ka sellepääle juhtima, et sel aastal Tartu Eesti põllumeeste seltsi näitusel mitte selts ise oma ladu eest esimese auuhinna omale pole määranud, waid esimene auhind, suur hõbe auuraha Ministeriumi poolt, määrati Deeringi ärile; see on täitsa õieti mõistetud, seepääle waadates, et mitte Tartu põllumeeste selts polnud masinate wäljapanijaks, waid wäljapanija oli Deeringi wabriku ladu Riiast.

Tartu Eesti näitusel nägin mina ju oma silmaga ise, kus herra Laas wäljapandud auuhinna sedelikest masinate küljes luges, sest sääl seisis ju wäga selgesti kirjutatud: Esimene auhind Charles Deeringile Riiast, wäljapandud põllutööriistade ja masinate eest.

Pean tõesti seda herra Laas'i, kui Seltsi liikme poolt imeks panema, et tema niisugust laimu seltsi tegewuse kohta on rääkinud, kus sõna tõsises mõttes, kõik on korralikult toimetatud, nõnda kuldas mina seda ise oma silmadega wäljanäitusel olen näinud.

Et Deeringi masinad sel suwel ka Tartus esimese auuhinna saiwad, selle üle ei pruugi herra Laas omas „Wabaduses" sugugi meelt ära heita, sest pääle Tartu wäljanäituse on ju Deeringi masinad möödaläinud suwel Rannus, Otepääs, Wõrus, Wäike-Maarjas, Haapsalus, Wiljandis, Türis ja Wändras esimese auuhinnaga kroonitud, nõnda et herra Laas sugugi ei pruugi selle üle asjata pääd murda, kui ka Tartu Põllumeeste Selts neid esimese auuhinna wääriliseks pidas.

Et Deeringi põllutöö-masinad igas maanukas oma hääduse ja kerguse poolest kuulsad on, peab herra Laas isegi tunnistama, sest alles minewa-aastased „Põllumehe" kaaned oliwad herra Laasi poolt Deeringi kiidulauludega täis trükitud.

Auupaklikult
C. Rupner,
Charles Deeringi wabriku Eestimaa agent.
Riias, 16 okt. 1906.

Telegrammid.

Peterburi telegr. talitusest.

(Toim jõudn. 30 okt. k. 4 p. l.)

Moskwas, 30. okt. — Kell 11 hom. wisati Twerskaja uulitsal Moskwa linnapäälikku kindral-major Reinboti pääle pomm, kui wiimane jalgsi warjupaiga õnnistamisele läks. Linnapäälik ei saanud wiga ja surmas pommiwiskaja rewolwri pauguga. Kannatada ei ole keegi saanud. Pärast seda juhtumist läks linnapäälik warjupaiga õnnistamisele.

Jekaterinoslawis, 30. okt. — Amuri alewis lasti päewa ajal politseijaoskonna ülewaataja ja üks linnawaht maha.

Krasnojarskis, 30. okt. — Kolm alamwäelist, kes weldweeblit löönud ja ohwitseri haawanud oliwad, mõisteti sõjawälja kohtu poolt surma. Otsus saadeti täide:

Kiewis, 30. okt. — Politsei poolt on ülikooli ukse pääle järgmine kuulutus üles löödud: Kuna ülikooli autonomia ainult õpetöö korraldusesse puutub, siis käiwad kõik keelatud koosolekud sunduslikkude määruste alla, mis keelatud koosolekuid nuhtlewad.

(Toim. jõudn. 31 okt. k. 1 8 hom.)

Moskwas, 30. okt. — Laupäewa õhtu tuliwad kaks tundmata isikut Petuhowi riidekauplusesse, mis Iljinka uulitsal teisel korral on ja peitsiwad ennast sinna ära. Kui kauplus kinni pandi, tungisiwad nad läbi lae Gawrilowi rahawahetamise kontorisse, murdsiwad kassa lahti ja warastasiwad 100,000 rubla wäärtuses raha ja rahapaberisi ära. Selle järel läksiwad nad jälle üles Petuhowi kauplusesse, kust nad esmaspäewa hommiku, kui kauplus awatakse, tähelepanemata minema lootsiwad pääseda. Kuid Gawrilow awas oma äri warem kui Petuhow ja sai toimepandud wargusest teada. Kurjategijad wõeti wangi; raha on kõik kätte saadud.

Wolkowyshkis, 30. okt. — Wirballenist sõitis krahw Witte läbi, kes Wenemaale tagasi sõidab.

Tiflisis, 30. okt. — Wangimajast põgenesiwad wangimaja trükikoja kaudu 25 wangi ära. Enam jagu põgenejatest on kaelakohtulised kurjategijad.

Londonis, 30. okt. — New-Yorkist teatatakse, et Delawari ja teistel raudteedel streik algab. 100,000 töölist nõuawad tööpäewa lühendamist ja palga kõrgendamist. Streik ähwardab liikumist New-Yorki tähtsamatel raudteedel seisma panna.

Kiewis, 30. okt. — Professorite nõunkogu keelust ja kuberneri hoiatusest hoolimata peeti ülikoolis üleüldine üliõpilaste koosolek ära, millest ligi 1500 üliõpilast osa wõtsiwad. Sellepääle waatamata, et rektor koosolekule ette pani laiali minna, peeti koosolekut edasi. Professorite nõukogu erakoralisel koosolekul tehti otsuseks ülikooli määramata ajapääle kinni panna.

Peterburis, 30. okt. — Kohtupalat mõistis „Rabotshij Westniku" toimetaja Solowjewi, keda 129 par. põhjal süüdistati, 2 kuuks wangi. Leht pandakse jäädawalt kinni.

Moskwas, 30. okt. — Stolõpin saatis linnapäälikule südamliku terwituse telegrammi, mille pääle linnapäälik wastas.

Peterburis, 30. okt. — 10. nowembriks kutsutakse kaubanduse ministeriumi juurde ministeriumide waheline nõupidamine kokku, et tööliste-küsimuse seisukorra üle mõtteid wahetada.

(Toim. jõudn. 31 okt. k. 9 45 m. h.)

Peterburis, 31. okt. Sõjawäe arstiteaduse akadeemia nõukogu harutab küsimust, kuidas akadeemias õpetuse andmist õpeasjade järel sisse seada. Selle küsimuse on akadeemia juhataja Danilewskij üles wõtnud. Küsimuse esialgseks läbikatsumiseks on iseäraline kommisjon asutatud.

Ajutine wastutaw toimetaja ning wäljaandja
J. Tõnisson.

Tänasel numbril on „Lastelehe" nr 10 kõigil lehtedel kaasas.

Lasteaia hääks

on 11. nowembril „Wanemuises"

piduõhtu

Ligemat edaspidi

Eesti Põllumeeste Selts Tartus

Pääkoosolek

12. nowembril s. a. kell 2 p. l. „Wanemuise" saalis.

Päewakord:

1. Aruanne Põllutöö ajalehe wäljaandmise eeltöödest ja pilk lehe tulewase tegewuse pääle A. Eisenschmidt
2. Kunstisõnnik ja laudnasõnnik. H. Lehipuu.
3. Kaubanduse osakonna aruanne.
4. Läbirääkimised kaubanduse osakonna tegewuse, iseäranis seemne muretsemise kohta.
5. Läbirääkimised rukki tegemise kohta.
6. Protokolli kinnitamine ja uute liikmete wastuwõtmine.
7. Ettepanekud ja läbirääkimised.
8. Rewisjoni kommisjoni aruanne auuhinna mõistmise asjus.

0.6 Eestseisus.

Woldi (Tabbifer) tuletõrjuj. selts

Põhapäewal, 5. nowembril.

Näokatte-pidu

auumärkidega. Amori post.

Pileti hinnad: meesterahw. 20 k, naesterahw. ja seltsiliikmetel 15 k.

Hakatus kell 7 õhtu.

Eestseisus.

„Karskuse Sõber".

Laupäewal, 4. nowembril s. a.

einelaudpidaja

walimine enampakkumise teel.

Hakatus kell 9 õhtu.

Pakkujaid palut. enne seda iga esmaspäewal eestseisuse koosolekutel ennast üles anda ehk ka sel laupäewal enne koosolekut. Eestseisus.

Laenukassa oksjon

peetakse 1. nowembril s. a. kell 3 p. l. Laenukassa ruumides ära.

Laenukassa walitsus.

Kooli-õpetajatele

soowitan rohkel walikul odawate hindadega kõiksugu koolitarwitusi. — Pruugitute raamatute ostmine ja müümine. 8

J. Mäesepp, raamatukaupl. Tartus, Kiwisilla ääres.

Georg Zirk'i laenu-raamatukogu

wõib igaüks wäikese maksu eest tarwitada. Raamatuid antakse ka maale lugeda.

Hää, pruugitud 3-me rea ja 12 bassiga

Harmonika

ja wiiul on odawasti müüa. Näha ½2—5 kuni 4. now. Iwi uul. 25, 1 tr.

Piima, 200—500 —600 toopi

päewas soowitakse tulewa Jüripäewast ehk ennem rentida. Wõib ka wäikepõllumeestelt kokku ostetud saada. — Pakkumised saata: Юрьевъ, Jaama uul 7, restukest, teisel korral. 7

Pianino

(wähe pruugitud) on müüa Kiwi uul. 17

Apteekri asemikuks

wõib ennast abi ehk stud pharm. üles anda. Ligemat teatust telefoni läbi Kanepi apteek.

Ühele ammugi Tartus peetud õlleladule tarwitatakse 1. jaan. tublit asjatundjat

äripidajat. 8 1

Lähemat teatust selle lehe talituses.

2 kuni 6 wakamaa suuruseid 80

maatükka

antakse pikema aja pääle renti pääle. Tahtjad wõiwad üles anda Karlowa uul. nr 20, kell 3 pääle lõunat.

Tüdrukut,

kes iseseiswalt keeta oskab, on tarwis Pikkwa uul. nr. 19.

Riigiwolikogu walimised.

Linnaamet kutsub kõiki täisealisi mehi, kes 25 aastat wanad on, kes wiimase aasta jooksul iseseiswalt korterit on pidanud mille eest mitte kroonu korterimaksu ei ole makstud, 2) kes oma soowi pääle I. Riigiwolikogu walimiste aegu walijate nimekirja üles oliwad wõetud üles, kuni 9. nowembrini (9. now. ligi arwatud) ühel asjaajamise päewal kella 10 hom. kuni kella 2 p. l. Raatuse ülemises saalis, et nende nimesid II. Riigiwolikogu walimiste nimekirjadesse üles wõetaks, linnaameti poolt seatud ülesandmiste wastuwõtjale oma üürilepinguid ehk sellekohaseid kohaliku politsei tunnistusi ette panema, kust näha wõib, et nemad wiimase aasta jooksul Jurjewi linnas iseseiswat korterit on pidanud; tähendatud tunnistuses olgu korteri pidaja risti-, isa- ja perekonnanimi üles tähendatud niisama tema amet ja praegune adres.

Walijate nimekirja ei saa mitte üleswõetud: 1) Isikud, kes 6. augustil 1905 wäljaantud Riigiwolikogu walimiste seaduste põhjusel walimistest mitte osa ei wõta. 2) Kojamehed. 3) Töölised, kes Riigiwolikogu walimistest 15. detsembril 1905 wäljaantud seaduse põhjal osa wõtawad

Isikud, kes iseseiswaid korterid peawad, mille eest mitte kroonu korterimaksu ei maksta ja kes, ehk nad küll juba aasta otsa iseseiswat korterit on pidanud, esimese Riigiwolikogu walimiste nimekirja mitte ei olnud üles wõetud, wõiwad kuni 9 nowembrini (9. now. ligiarwatud) omad kirjalikud soowid linnaametile ette panna, et nad walimiste nimekirja üles saaks wõetud. Ülesandmiste juurde on tarwis korteri üürilepingud ehk kohaliku politsei tunnistused korteri pidamise kohta juurde lisada.

Jurjewis, 25. oktobril 1906. № 1882.

Uue aasta algusel hakkab Tartus uus **põllutöö-ajakiri**

Põllutööleht

korralikult ükskord nädalas ilmuma. „Põllutöölehe" kõrwal ilmub naesterahwa-käsitöö ja kunstkäsitöö edendamiseks iga kuu ükskord iseseisew lisaleht

„Käsitööleht".

Pääle selle plaanitakse weel ühe teise iseseiswa lisa wäljaandmist **aiatöö** ja **mesilastepidamise** edendamiseks.

Lehe wäljaandjaks on Eesti Põllumeeste Selts Tartus, kes asja toetamiseks kõiki Eesti põllumeeste seltsisid üles on kutsunud. Senini on ainult Wändra Põllumeeste Selts toetust lubanud. Loodetawasti tuleb aga weel põllumeeste seltsisid juurde, kes „Põllutöölehe" wäljaandmise toetamist tarwilikuks loewad.

„Põllutöölehe" toimetajaks on cand. agr. Aleks. Eisenschmidt.

Tellimise hind.

			postiga		postita	
„Põllutööleht" üksi	aastas	postiga	3.00	kop., postita	2.50	kop.
	pooles	„	1.60	„ „	1.30	„
	weerand	„	85	„ „	70	„
	ühes kuus	„	30	„ „	25	„
„Põllut." ühes „Käsitöölehega"		„	3.50	„ „	3.00	„
	pooles aastas	„	1.80	„ „	1.60	„
	weerand	„	95	„ „	85	„
	ühes kuus	„	35	„ „	30	„
„Käsitööleht" üksi	aastas	„	1.50	„ „	1.20	„
	pooles	„	80	„ „	65	„
	weerand	„	40	„ „	35	„
	ühes kuus	„	15	„ „	12	„

Aiatöö ja mesilastepidamise lisa kohta ei ole wäljaandja asutus weel lõpulikule otsusele jõudnud; esialgse eelnõuu järele ilmub ta ükskord kuus ja maksab „Põllutöölehega" ühes tellides 50 kop., iseseiswalt postiga 1 rbl. 30 kop ja postita 1 rubla aastas.

Proowinumbrid ilmuwad: esimene nowembri kuu keskpaigal ja teine detsembri kuu esimestel päewadel ja saadetakse terwel Eesti ja Põhja-Liiwimaal igale wallawalitsusele, igale wallakooliõpetajale, igale mõisale, põllumeeste seltsidele, raamatukauplustele, ajalehtede toimetustele ja nendele isikutele, kes lehe talitusele sellekohast soowi awaldawad, ilma hinnata kodu kätte.

Nagu sellest selgub, kantakse proowinumbrite laialilaotamise eest wäga hästi hoolt ja wõib neid sellepärast

ärimeestele kuulutamiseks

wäga soowitada; iseäranis weel sellepärast, et kumbgi proowinummer suurel arwul, nimelt

20,000 eksemplaris

ilmub.

Kuulutuste hind neljaksmurtud petit-rea wõi selle ruumi päält on 5 kop., esimesel kaanekiüljel 20 kop. Suuremate ja mitmekordsete kuulutuste juures hinnaalandus. Proowinumbrites ilmuwate kuulutuste päält ei ole — rohkearwulise trüki pärast — mitte wõimalik hinna-alandust anda.

Wäiksemate, kirjalikult sissesaadetud kuulutuste juures wõib kuulutuse hinda ka postmarkides kirjade juurde lisada.

Kuulutusi wõetakse wastu igapäew kella 10—2 lehe talituses, Tartus, Suurel turul nr. 12, teisel korral; pääle selle Eesti põllumeeste seltsides ja raamatukauplustes.

Esimese numbri jaoks peawad kuulutused hiljemalt 14. nowembriks, teise numbri jaoks hiljemalt 1. detsembriks lehe talituses olema. Talitusele ja trükikojale on see aga suureks kergituseks kui kuulutusi wõimalikult waraj üles antakse. Kuulutusi, mis mõlemates numbrites ilmuma peawad, palutakse wõimalikult kuni 8. nowembrini üles anda.

Kaastööd tarwitatakse ja makstakse äratrükitud tööde eest tasu.

Kõige auupakkumisega

„Põllutöölehe" talitus.

„Postimeest"

wõib iga kuu 1. päewast tellida.

„Postimees" maksab ühes „Lastelehe" ja seinakalendriga:

1. now. aasta lõpuni:

postiga 95 kop., postita 75 kop.

1 aasta pääle: postiga 500 kop., postita 400 kop.
½ aasta pääle: postiga 260 kop., postita 200 kop.
¼ aasta pääle: postiga 135 kop., postita 100 kop.
1 kuu pääle: postiga 50 kop., postita 40 kop.

Wäljamaale kolm korda nädalas saates 7 rubla, igapäew — 10 rbl.

„Sädemete", „Terwise" ja „Tähtraamatu" eest on eraldi juurde maksta: aastas 50 kop., pooles 25 k.

Kõiki auustatud lugejaid, kelledel tellimine okt.-kuuga lõpeb, palume aegsasti edasi tellida, et saatmisel wahet ei tuleks, sest kõigile, kelle tellimiseaeg okt.-kuu lõpul täis saab, jääb lehe saatmine now. algul seisma.

Tellimist uuendades palume tahkesti ikka endist trükitud adressi, mille all leht käib, kaasa saata, ehk wähemasti endise adressi nummer nimetada, see aitab asja rutulist toimetamist kergitada.

Auupaklikult

„Postimehe" talitus.

Объявленіе.

По выборамъ въ Государственную Думу.

Въ дополненіе къ объявленію, помѣщенному мною въ № 237 газеты Postimees отъ 19 сего октября, довожу до всеобщаго свѣдѣнія слѣдующее разъясненіе Губернскаго Начальства по вопросу о составленіи избирательныхъ списковъ:

Владѣльцы крестьянской (повинностной) земли и арендаторы той же земли, входящей въ составъ дворянскихъ вотчинъ, какъ участники волостного схода, не могутъ быть по тому же самому цензу внесены въ избирательные списки для участія въ съѣздахъ уѣздныхъ землевладѣльцевъ и для участія въ предварительныхъ съѣздахъ для выбора уполномоченныхъ въ означенные съѣзды. То же самое слѣдуетъ сказать и о владѣльцахъ и арендаторахъ квотной земли, за исключеніемъ тѣхъ изъ нихъ, которые не причислены къ волостному обществу. Эти послѣдніе должны быть внесены или въ списки уѣздныхъ землевладѣльцевъ или въ списки лицъ, участвующихъ въ предварительномъ съѣздѣ, по принадлежности.

Гор. Юрьевъ, 30 октября 1906 года.

Начальникъ Юрьевскаго уѣзда: Денъ.

№ 6320. И. д. Секретаря: Засѣ.

Kuulutus.

Riigiwolikogu walimiste asjus.

Täienduseks selle kuulutusele, mis minu poolt ajalehe „Postimehe" 237 numbri sees 11. okt. kuulutatud on, annan mina kõikidele teada, et Liiwimaa kubermangu ülemus walimise nimekirjade kokkuseadmise kohta järgmist seletanud:

Talumaa (maksu) omanikud ja sellesama maa rentnikud, kes rüütlimõisa piiridesse käiwad, ei wõi kui wallakogust osawõtjad mitte sellesama tsensuse põhjal walimise nimekirjadesse üles wõetud saada, kui maakonna maaomanikkude seas walijad, ka mitte kui walijad esialgsetel walimiste koosolekutel, kus wolinikka maakonna walimise-kogudesse walitakse. Sedasama tuleb ka kwootemaa omanikkude ja rentnikkude kohta ütelda, wäljaarwatud need, kes mitte wallakogude selka ei ole arwatud. Need wiimased peawad kas maakonna maaomanikkude nimekirja ehk nende isikute nimekirja üles wõetud saama, kes esialgsetel koosolekutel waliwad, selle järgi, missugusesse liiki nemad käiwad.

Hädasti tarwiline noortele ja wanadele harwajuukstega ja habemeta, palja päälaega ja kõõmetusega isikutele on

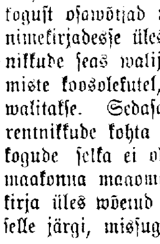

Hiina leidus „Trihol".

(Kinus ilma pääl).

Imetaolise mõjuga abinõu, et juukse kaswamist kiirendada: hoiab juukseid wäljakukkumise eest ja enneaegse hallaks saamise eest, kinnitab juukse juuri ja annab juukstele loomulikku läiget ja endist nägu.

Müüdakse igas apteegis ja lõhnawee (parfum) kauplustes kolmeurgelistes karbikestes.

Päälаdu Wenemaal: A. Thal, Aleksandri uul. nr. 18.

Saiapood

Erne uulitsas nr. 18, soowitab Elmar Boeninge pagari-äris küpsetatud

saia.

7. nowembril s. a. kell 12 lõuna! rendikakse Kambja walla

„Kangru" kooli koht

suurus 20 taaldrimaa, kokkuleppimise teel kohaliku wolikogu ees wälja. Rentnik peab 100 rbl. kautsjoni sisse maksma.

Kambjas, 2? oktobril 1906.

Wallawanem: J. Talw
Kirjutaja: O. Jamps.

Tarwitatud Pianino

müüa. — Tahwe-klawer wälja üürida. Aia uulitsas nr. 15. Eugen Sprenk, klawerihäälestaja. 8

Woorimehe troska

(saan) on müüa Maarja uul. 43.

Maarja-Magdal. kih., Wara wallas on

Raja talu

pikema aja pääle ära rentida. Kaupa teeb kohaomanik **Kaarel Kuusk.**

Saepuru

on odawalt müüa Ladu uul. nr. 43, J. Kaplani juures. 0

Ehitusplats,

sündsa koha pääl Tartus, on müüa. Lähemat teatust Peterburi uul. nr. 88, H. Lamp'i juures. 6

Rättsepa õmblusmasin

(Singeri) wähe pruugitud, on odawalt müüa Pikas uul. nr. 44.

Müüa on: 8

2 meester. kasukat (tuhkru- ja lambanahka) ja 1 naesterahwa lambanahka kasukas. Peterburi uul. 58, II. korral

Koorküla wallawalitsus, Wiljandi maakonnas, kuulutab sellega, et selle wallawalitsuse

kirjutaja

walimine

4. nowembril s. a. kell 11 hom. Koorküla wallamajas kohaliku wolikogu ees saab olema, milleks kandidatisid tarwilikkude tunnistustega walimistele palutakse ilmuda. — Palk kokkuleppimise järele.

Koorkülas, 28 okt. 1906.

Wallawanem: K. Treu.
Ab. kirjutaja: J. Roosmann.

Sangaste wallawalitsus annab selle läbi teada, et 15. nowembril kell 10 hom. saab Sangaste wolikogu ees Tagula

kooliõpetaja walimine

olema. Palk 150 rubla aastas ja üks wakamaa maad. Kooliõpetaja tunnistus (свид. на званіе учителя) ehk tunnistus pädakogika-klassi lõpetamise üle tarwilik.

Wallawanem (allkiri).

16. nowembril s. a. kell 12 lõun. on Rõngu wallamajas, Jurjewi kreisis, nõukogu ees selle walla **Raigaste kooliõpetaja walimine**, kuhu ainult nüüdsed kandidatid palutakse ilmuda, kellel seminari hariduse wõi kooliõpetaja seisuse tunnistus (званіе учителя) on ehk wähemalt pädakogika klassi lõpetanud on. Palgaks on 7 taalrit 66 gr. maad ja 35 rubla raha; pääle selle weel 10 rubla wolgustuse pääle ja prii küte. Wallawalitsus.

Tüll Inglise Shewiot riiet **Kolumb** 4½ arssina pikkuses ühe terwe oreda tublit meesterahwa ülikonna tarwis saadan järelmaksuga 5 rbl 25 kop. eest tellijale kätte. Wärwid on: must, sile ehk tume-hall

Kõige parem sorti **Polemik.** Wärwid on: tinawärwi—hall, hallikas walge ehk shokoladikarwa hall ainult 6 rbl. 25 k. eest ülikond riiet

Kalewiwabrik S. Rosenthal Lodsis

Tarwit. wiinakotta 3 kuuks, tublit kainet

wiinapõletaja abilist

kellel hääd soowitused on. Tingimised ja soowitused saata: ст. Сима, Владимирск. губ., зав. Бр. Первушиныхъ. Wiinapõletaja Kukk.

Uuesti algawad näputöö-kursuseks, kus kõiksugu töösid maalimises õpetatakse, wõiwad ennast

õpilased

üles anda Tiigi uulitsas nr. 70, Tartus.

Tublid naesterahwa

rättsepad

(meesterahwad) leiawad kestwat tööd **Kaplan & Pressi juures.** Aleksandri uul. nr. 8/10.

Toatüdrukut

kes Saksa ehk Wene keelt rääkib, otsitakse Jaani uul. 7, teisel korral.

Korralikku tüdrukut

(maalt) otsitakse Jakobi uul nr. 40, h. ow 8. Luuks.

Talitaja,

kes Saksa keelt rääkib, wõib kohta leida Wilosohwi uul. nr. 16.

Ustaw noormees

otsib ekasihormiseks hääd kõrwalteenistust. Kirjalikult selle lehe talitusse „28" all ära anda.

Õpipoissi

tarwitatakse pagari juurde, kes seda tööd juba tunneb. Allee uul. nr. 54.

Wanapoole naesterahwas,

kes keeta ja pesu mõistab pesta, leiab teenistust. Järele küsida G. Zirk'i raamatukauplusest

Meier

(naesemees) hääde tunnistustega, soowib oma- ehk Wenemaale kohta meiereisse ehk karjakaswatusesse (Fattermeister) rääkib Läti, Eesti, Wene ja wähe ka Saksa keelt. Adress: Тайвола, Лифл., до востребованія R. R.

Keiser Aleksander I. Tartu gümnasium.

Kodukooliõpetajate ja alguskooliõpetajate

eksamid

algawad 6. nowembril s. a.

Silmakliiniku kodutohtri

Dr. med. J. Ottas'e,

endise teiste kliin. kodutohtri

Elektro-rohitsemise kabinet

wõtab wastu **sisemisi, närwi ja silma-haigeid** igapäew kella 8—½10 hom. ja k. 3—5 p. l.

Tartus, Aleksandri uul. nr 9.

Tripper ja sifilis

(Prantsuse haigus)

igapäew kella 8—1 e. l. ja 6—11 õ.

Dr. Trock,

Peterburis, Николаевская ул. 42.

Saksa keele tundisid

antakse lastele ja täiskaswanutele — Hetselt uul. nr. 2, teisel korral.

Oksjon.

Rõo kabeli läheval 6. nowembril kell 10, kus 28 planki, 30 jalga pikad, 11 tolli laiad, 3 tolli paksud ja muud puumater ali awalikul wäljapakkumise läbi kohemaksetawa hinna eest müüdakse.

9 Ehituskommisjon.

Kautsjoni wõimulist

isikut,

kellel tahtmine on — oma ruumides — õllepoodi sisse seada — maalt olewast õllewabrikust õlut müüa, palutakse üles anda Aia uul nr 24, äripäewadel kella 3 kuni 4 pääle lõunat. 8.0

Õpilased,

kes joonistamist ja naesterahwa riiete õmblemist täiesti wäja õppida soowiwad, wõiwad ennast üles anda Jaani uul. nr. 36, sisem hoowist.

J. Keisler.

15 rubla

waewatasu sellele, kes haritud **noore-mehele ehk noore naesterahwale** tundia koha muretseb. Kirjalikult „A" „E" tähe all selle lehe talit. ära anda.

Hää sõidukasukas

wähe kannetud, on müüa Peterburi uul. nr. 47, rättsepp Wilti juures.

Hää ühehobuse

saan ja troska

on müüa Ladu uulitsas nr. 17.

Pagari-äri

on wälja üürida Jaani uul. nr. 21

30 rubla

saab see, kes minu hobused, mis 26/27. juulil ära warastati, teada kätte juhatada 1) Sinakas hall mära, 9 aastane, õhukene lakk pahemal pool, kikus saba, tugewad kondid, armotawasti tiine, alla 2 arssinat. 2) Walkjas hall 3 aastane mära, üle 2-he arssina kõrge, peenike kere ja jalad. Tagumise pahema jala põtta pääl haawa märk. Puhtad jalad ilma tuttideta.

Rättejuhataja nimi jääb saladusesse, kui ta soowitakse.

Юрьевскій уѣздъ. Чр. Лайсгольмъ, Лайсъ Техкверъ, kooltöp. O. Tamm.

50 rubla waewatasu

sellele, kes minu, ööjel 11/12. okt. warastatud **hobused** ja **wankri** kätte juhatab. Märgid: 1) Walkjas punane mära, 6 aastat wana. 2 ars. 1 wers. kõrge, walge täht otsas, lakk molemale poole, esimese jala kabjad päält sõrgitud, hind umbes 130—150 rbl. 2) Must ruun, 5 aastat wana, 2 ars. 2 wers. kõrge, tagumise pahema jala õrgats walge, wäiked kabjad, lakk mõlemale poole, hind umbes 100—120 rubla. Pruun raudtelje wanker, esimene telg keskelt jatkatud. Täielikud kahe hobuse riistad.

Waewatasu eest wastutab **Ferd. Reel**, kohaomanik Karulas, Walga kaudu.

Ööjel 25/26. oktobril warastati Wanseltina Meeksi mõisast

ühe-hobuse wedruwanker

ära. Tundemärgid: Wirw sõsimust, ede-wedrud sepa tehtud, 3 klapiga, taga-wedrud 2 klapiga, 2 klappi on wedru languse pärast ära wõetud, ees-telg patent, taga-telg ümber tehtud, polsterdatud musta omaloetud riidega. — Kes seda wankert kätte juhatab, saab 25 rbl waewapal'a. Adress: Веppo, Нейгаузенъ, Меексъ. Е. Прувли.

Noor, Italia sehsi suur, kollasejalgadega, suure lõpustega, lontis lehtharjaga

kana

on laupäewal 28. okt. s. a. kella ½10—½11 wahel h. maiku ära warastatud. Lahkeid teated warguse üle palutakse hää waewatasu eest selle lehe tal. sõna „Kana" all ära anda.

Talitusesse äraantud pakkumised

„Кузьминъ" — 13 kirja.

Печатать разрѣшено полиціей. — Юрьевъ, 31 октября 1906 года. — Trükitud J. Tõnissoni — „Postimehe" — trükikojas.